

Боқий фикр

Бизнинг муқаддас вазифамиз — Ватан шону шухрати, қудрати ва салоҳиятининг юксалиши учун ўзимизнинг фидойи меҳнатимиз билан муносиб ҳисса қўшишдир.

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 26-oktabr, shanba №85 (8630)

ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИ ВА БАРЧА МЕХНАТКАШЛАРИГА

Азиз дўстлар!

Бугун кишлоқ хўжалиги соҳасида, қолаверса, бутун юртимиз ҳаётида қувончи бир воқеа, яъни, мамлакатимиз пахтакорлари 3 миллион 350 минг тоннадан зиёд хирмон бунёд этиб, катта меҳнат галабасига эришдилар. Ватанимиз тараққиёти йўлида, иқтисодий-ётимизни барқарор суръатлар билан ривожлантиришда, халқимизнинг ҳаётини янада фаровон ва обод қилишда, ҳақиқатан ҳам, катта ҳисса бўлган бу улкан ютуқ билан авваламбор пахтакорларимизни, барча кишлоқ хўжалиги меҳнаткашларини чин қалбимдан самимий муборакбод этишдан хурсандман.

Бу юксак марра пахтачилик ишига ўз ҳаётини бағишлаган, ўз касбининг устаси ва фидойиси бўлган деҳқон ва фермерларимизнинг, ушбу соҳага дахлдор олим ва мутахассисларнинг ўта мураккаб ва машаққатли меҳнати натижаси, том маънода мардлик ва матонат намунаси эканини ҳалқимиз яхши билади ва юксак баҳолайди.

Пахтани ўстириш, уни парвариш қилиш, мўл ҳосил етиштириш билан таниш бўлган ҳар қайси одам бу иш нақадар оғир меҳнат талаб қилишини, бунинг учун йил давомида, биринчи навбатда, ер ва уруғ тайёрлаш, кунни — кун, тунни — тун демасдан, ҳар туп кўчат устида парвона бўлиш, шунингдек, об-ҳаво инжиқликлари, касаллик ва зараркундалар етказадиган зиёнлар ва бошқа турли муаммоларни бартараф этиш — буларга фақат иродаси мустаҳкам, ўз касби ва меҳнатини севган инсонларгина қодир эканини англайди, тушунади.

Бу йилги мавсумни оладиган бўлсак, апрель ойида ҳаво ҳароратининг меъёрдан сезиларли даражада паст бўлгани, сурункали ёмғир ва жала туфайли чигит экиш 5-7 кунга кечикиб кетгани, май ойида 20—25 кун давомида тупроқда намлик миқдори ортиб, чигитнинг униб чиқиши ва ўза ривожини деярли тўхтатиб қўйганини ҳаммамиз яхши эслаймиз. Июль-август ойларида эса ҳарорат одатдиган 8-10 даража юқори бўлгани, жанубий вилоятла-

римизда жазирама иссиқ 45—50 даражага етгани, кўзни очирмайдиган гармсел, кучли шамол ва бўронлар кузатилгани, турли зараркундалар ва касалликлар кўпайгани, табиийки, ўза ривожига салбий таъсир кўрсатиб, ҳосил тақдирини хавф остида қолдирди.

Шуларнинг барчасини ҳисобга олган ҳолда, пахтакорларимизнинг бу йилги мавсумда, ана шундай кескин ва мураккаб вазиятда эришган юксак марра ва натижаларининг аҳамияти ва қадр-қиммати янада ортади ва ҳар қанча таҳсин ва тасанноларга арзийди, албатта.

Шу борада беихтиёр одамнинг ҳаёлига келадики бир фикрни айтиб ўтишни ўринли, деб биламан. Пахта азал-азалдан оқлик, оқ рангнинг тимсоли сифатида эътироф этилади. Оқ пахтани фақат оқкўнгил одамларгина етиштиради. Таъбир жоиз бўлса, пахта нафақат оқ рангнинг рамзи, балки фидокорона меҳнатнинг махсули десак, ҳеч қандай муболага бўлмайди.

(Давоми 2-бетда.)

МДХНИНГ МИНСК САММИТИ

Аввал хабар қилинганидек, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 24-25 октябрь кунлари Минск шаҳрида бўлиб, МДХ Давлат раҳбарлари кенгашининг навбатдаги мажлисида иштирок этди.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг саммитлари 20 йилдан ортиқ вақт давомида давлатлараро аҳамиятга молик муҳим масалалар, минтақавий ва халқаро муаммолар юзасидан фикр алмаштириш, ўзаро маъқул қарорлар қабул қилиш мақсадида очик маслаҳатлаштириш учун қўлай мулоқот майдони вазифасини ўтаб келмоқда.

Минск учрашувида Ҳамдўстлик фаолиятини янада такомиллаштириш, аъзо мамлакатлар ўртасида сиёсий, савдо-иқтисодий, сармоявий, маданий-гуманитар алоқаларни мустаҳкамлаш, халқаро ташкилотлар доирасидаги ҳамкорликни ривожлантириш масалалари қўриб чиқилди.

Президентлар минтақавий ва халқаро муаммолар, ху-

сусан, терроризм, экстремизм, наркотик моддалар ва қурол-яроғ контрабандаси каби таҳдидларни бартараф этишда ҳамкорлик борасида фикр алмашди.

Афғонистондаги вазият ҳақида сўз борар экан, 2014 йилда халқаро коалиция кучлари бу мамлакатдан чиқарилиши хавфсизликни таъминлаш борасидаги муштарак саъй-ҳаракатларни янада фаол мувофиқлаштиришни тақозо қилиши таъкидланди.

Ислом Каримов Ҳамдўстлик маконидида терроризм ва экстремизм ғоялари кириб келишига йўл қўймайдиган муҳитни шакллантириш, бу иллатларнинг олдини олишда фақат уларнинг ўзи эмас, манбаларига қарши курашиш зарурлигини қайд этди. Ўзбекистон раҳбари бу борада ахборот-коммуникация технологиялари соҳасидаги ҳамкорлик ҳам муҳим аҳамият касб этишини таъкидлади.

(Давоми 3-бетда.)

ЮРТ ҚУДРАТИ БУНЁДКОРЛИҚДА НАМОЁН

Бугун юртимизда олиб бориладиган қурилиш ишлари Ватанимиздаги тинч ва фаровон ҳаёт, юксалиш ва тараққиёт белгисидир. Энг муҳими, шаҳару кишлоқларимиз киёфасига кўрк бағишлайдиган бунёдкорлик ишларига зукко ва салоҳиятли ёшларимиз ҳам камарбаста.

5-бет

НОНДАН ЕБ КЕТИНГ!

Дунёдаги энг ширин хид, қанча есанг ҳам, асло меъдага тегмайдиган егулик — нонга етказганига шукрона айтасан киши. Шу сабаб бугдой эккан деҳқон, нон ёпган аёл қанчалар сеvimли эканлигини таърифлаш қийин.

14-бет

ЎСМИРЛАРИМИЗДАН УМИДИМИЗ КАТТА

Уларнинг номлари жаҳонда янграмоқда. Бу йигитлар истиқлол йилларида камолга етиб, Ўртбошимиз раҳнамолигида спортга, хусусан, футболга берилаётган юксак эътибор натижасида барча қулайликларга эга бўлган футбол мактаблари ва академияларида билим олиб, спорт сирларини ўрганаётган ёшлардир.

15-бет

ЁШЛАРНИ КАСБ-ҲУНАРГА ЙЎНАЛТИРИШ

унда маҳалланинг роли ҳам янада ортади

Маҳалла миллий қадрият ва урф-одатларимизни асрлар оша авлоддан-авлодга мерос қилиб сақлаб келаётган маскандир. У азалдан тинчлик-тотувлик, меҳр-мурувват, ҳамжиҳатлик кўргони ҳисобланиб, халқимизга хос урф-одат ва анъаналар авваламбор маҳалла муҳитида шаклланган ва ривож топган.

Мустақиллик йилларида мазкур ижтимоий институтнинг ҳуқуқ ва ваколатлари, вазифалари кўлами кенгайтирилди. Бугунги кунда одамларимиз ҳаётида чуқур жой эгаллаб, аҳолининг энг долзарб муаммоларини ҳал этишда ва давлат бошқарувида фуқароларнинг ҳаққоний иштирокини таъминлашда унинг ўрни ва аҳамияти ортиб бормоқда. Қолаверса, маҳалла жамиятда маънавий муҳитни яхшилаш, ёш авлоднинг онгу тафаккурини замонавий билимлар асосида ривожлантириш бо-

расида муҳим аҳамият касб этмоқда. Албатта, бунда фуқаролар йиғинлари ходимларининг хизматлари беқиёс бўлаётди.

Мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантириш шароитида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органилари ходимларининг малакаси, бошқарув кўникмалари,

ҳуқуқий ва ижтимоий-иқтисодий билимларини ошириш давр талабига айланди. Шу маънода Президентимиз томонидан 2013 йил 10 октябрда қабул қилинган «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органилари ходимларининг малакасини ошириш бўйича ўқув курслари ташкил этиш тўғрисида»ги қарор асосида уюштирилаётган ўқув курси соҳа вакилларининг билим, малака ва салоҳиятини янада юксалтиришга хизмат қилади.

(Давоми 7-бетда.)

Qaror va ijro

ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИ ВА БАРЧА МЕХНАТКАШЛАРИГА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Қадрли юртдошлар!

Хеч кимга сир эмас, деҳқончиликда, айниқса, бизнинг Ўзбекистон шароитида тупроғимиз, еримиз сифатини инобатга оладиган бўлсак, ҳар қандай ҳосилнинг энг катта, ҳал қилувчи омили — бу экин майдонларининг мелиоратив ҳолатидир. Кейинги беш йил мобайнида махсус давлат дастури асосида мамлакатимиз бўйича сalkam 1 триллион сўм маблағ сарфланиб, 1 миллион 460 минг гектар суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшилангани кишлоқ ҳўжалиги соҳасида мўл ҳосил етиштириш, жўмладан, ўтган шу даврда пахтачиликда ҳосилдорлиқни 24 центнердан 26,4 центнерга етказиш учун замин яратиб берди.

Мустақиллик йилларида ҳар бир ҳудуднинг тупроқ ва иқлим шароитига мос, эртапишар ва серҳосил гўза навларини яратиш, селектионер олимларимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш бўйича олиб бораётган кенг қўламли ишларимиз тўғрисида сalkam қандам бўлганини қайд этиш зарур.

Бу йилги мавсумда вужудга келган мураккаб муаммо ва қийинчиликларни бартараф етиш учун ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ куч ва имкониятларни сафарбар етишга тўғри келди. Бунинг тасдиғини аввало омилкор деҳқонларимизнинг интенсив агротехнологияларни самарали қўллагани, гўза қатор оралари ҳар йилгидан

3-4 марта кўп, ўртача 7 марта культивация қилингани, суғориш ишлари шарбат усулида олиб борилиб, гектарига 10 тоннадан, жами 10 миллион тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит берилгани мисолида кўриш мумкин.

Шулар қаторида кейинги йилларда шаклланган самарали тизим асосида фермер ҳўжаликлари имтиёзли кредитлар ва техника билан таъминлангани, зарур уруғ-қўл, маҳаллий ва минерал ўғитлар, ёқилғи-мойлаш материаллари бевосита дала-нинг ўзига етказиб берилгани, йғим-терим жараёни уюшқоқлик билан ташкил етилгани етиштирилган мўл ҳосилни ёғин-сочинли кўнларга қолдирмасдан, унинг 90 фоиздан ортиғини юқори сортларга топшириш имконини берди.

Айниқса, дефолиация ишлари ўз вақтида ва сифатли амалга оширилгани, кейинги йилларда бу агротехник тадбирнинг нақадар муҳим эканини фермерларимиз чўқур англаб етгани ва бу борадаги ишлар тизимли равишда олиб борилаётгани гўза ривожда бирмўнча кечикиш кузатилган жорий йилда ўзининг аниқ самарасини кўрсатди.

Энг муҳими, инсон омилига катта эътибор берилганлиги, кишлоқ аҳлининг ўз меҳнатидан манфаатдорлиги, ўз ерига эғалик ва масъулият ҳисси, эртанги кўнга бўлган ишончи, дахлдорлик тўғриси тобора ортиб, онгу тафаккури юксалиб бораётгани бу борада ҳал қилувчи аҳамият касб этди, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрга қўшилиасиз.

Ишни оқилона ва самарали ташкил этиб, ўз шартнома мажбуриятларини билинчилардан бўлиб адо етган

Қорақалпоғистон Республикаси, Навоий, Андижон, Фарғона, Бўҳоро вилоятлари, барча вилоятларимиз меҳнаткашлари мамлакатимизнинг юксак пахта хирмонига мўносиб ҳисса қўшганини миннатдорлик билан таъкидлашни истардим.

Айниқса, Амударё, Эллиқалъа, Шаҳрихон, Тошлок, Учқўприк, Ўзбекистон, Вобкент, Қарши, Навбаҳор, Уйчи, Поп, Нарпай, Шеробод, Қўмқўргон, Бўка, Гўрлан туманлари деҳқон ва фермерлари белгиланган режани 20—25 иш кўнида бажариб, кўпчиликка ўрнатилган намуна бўлдилар.

Юртимиздаги минглаб илгор фермер ҳўжаликлари қаторида Қамаш туманидаги "Ашур ота", Муборак туманидаги "Олам", Навбаҳор туманидаги "Мартабали", Наманган туманидаги "Олтин замин ифтихори", Каттакўргон туманидаги "Ҳосил", Пахтачи туманидаги "Умид Шарипова", Сирдарё туманидаги "Адолат момо", Риштон туманидаги "Гўлобод юрт", Амударё туманидаги "Улуғбек Ўрозбоев", Эллиқалъа туманидаги "Рўзимбой бобо", Олтинқўл туманидаги "Нур-зиё кўзи" сингари фермер ҳўжаликлари ҳосилдорликни гектаридан 45—60 центнерга етказиб, фермерлик ҳаракатининг катта имкониятларини, ўзбек деҳқони қандай буюк ишларга қодир эканини яна бир бор исботлаб бердилар.

Айни вақтда бугунги кўнда мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларнинг тадрижий мантки, ҳаётнинг ўзи фермерлик ҳаракатини янги, юксак босқичга кўтаришни таъқозо етаётганини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Бу борада соҳа ривожини янги имкониятлар тўғрисида бериш, унинг самарадорлигини ошириш, ерни томаънода ҳақиқий эғасига топшириш, аграр соҳада ўзига хос мактаб яратган илгор фермерларнинг иш тажрибасини ёшларга ўргатиш, замонавий билим ва малакага эга бўлган янги фермерлар авлодини тарбиялаш каби ўта муҳим вазифалар эътиборимиз марказида туриши зарур.

Хурматли юртдошлар!

Ҳаммамиз яхши тушунамизки, кишлоқ ҳўжалиги соҳасидаги барча саъй-ҳаракатларимизнинг пировард натижаси деҳқонларимизнинг ўз меҳнатидан мўносиб даромад олиши, аҳолиимизнинг ҳаёт сифати ва даражасини оширишдек эғзу мақсад билан чамбарчас боғлиқдир.

Шу маънода, мустақиллик йилларида мамлакатимизда пахта толасини юксак технологиялар асосида қайта ишлаш, уни қўшимча қий-матга эга бўлган маҳсулот сифатида экспорт қилиш ҳажми ортиб бораётгани диққатга сазовордир.

Агар 90-йилларда юртимизда етиштирилган жами пахта толасининг атиги 7 фоизи ўзимизда қайта ишланган бўлса, ўтган давр мобайнида бу рақам қарийб 6 баробар ортиб, ҳозирги вақтда сalkam 40 фоизни ташкил етмоқда. Бу ўз навбатида олдимизда турган турли муаммоларни ечиш, минг-минглаб юртдошларимиз, айниқса, ёшларимизни замонавий иш жойлари билан таъминлаш, аҳолининг даромад манбаларини кўпайтириш имконини бераётганини, ўйлайманки, тушуниш қийин эмас.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра бу йил пахтачиликдан олинадиган яғли даромад ўртача 3 триллион 100 миллиард сўмдан зиёд ёки ўтган йилга нисбатан 23 фоиз кўп бўлиши кўтилаётгани деҳқон ва фермерларимизнинг ўз меҳнатидан манфаатдорлигини қўчайтириш, "Обод турмуш йили" Давлат дастури ва бошқа умуммиллий дастурларимиз доирасида белгилаб олган вазифаларимизни амалга оширишга ҳизмат қилиши билан айниқса эътиборлидир.

Айиз ва муҳтарам ватандошларим!

Бугунги хурсандчилик кўнда сиз, фидойи деҳқон ва фермерларни, сувчи ва меҳанизаторларни, агроном ва селектионерларни, мутахассис ва мутасаддиларни, Ўзбекистонимизнинг юксак пахта хирмонига мўносиб ҳисса қўшган барча инсонларни бағримга босиб, яна бир бор табриклар эканман, сизларга қалбимда, юрагимда бўлган ҳурмат-эҳтиромим ва эғзу тилақларимни изҳор етаман.

Мана шундай шуқуҳли дамларда биздан марҳаматини дариг тутмасдан, ўз паҳоҳида асраб келаётгани, доимо йўлиминини очиб бераётгани учун Яратганимизга шўкроналар айтишимиз ҳам қарз, ҳам фарз деб биламан.

Эл-юртимиздан, ҳонадонларимиздан файзу барака, тинчлик-осойишталик аримасин! Осмонимиз ҳамиша мусаффо бўлсин!

Ҳалол меҳнатингизнинг роҳатини кўринг, ҳеч қачон кам бўлманг, азизларим, қадрдонларим!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон
Республикаси
Президенти

Фарғона шаҳрида Республика болалар ижтимоий мўслашув марказининг минтақавий филиали иш бошлади.

Мамлакатимизда соғлом ва баркамол авлодни воға етказиш, ёшларнинг замонавий илм-фан сирларини пўхта ўзлаштириши учун барча шароитлар яратилмоқда. "Обод турмуш йили" Давлат дастурида ҳам бу борада амалга оширилиши лозим бўлган долзарб вазифалар белгиланган.

Ҳар бир бола — меҳр ва эътиборда. Мамлакатимизда болаларнинг бахтли ҳаёт кечирishi, замонавий таълим олиши учун қўлай шароит яратиш бора-сида амалга оширилаётган ислохотлар замирида ана шу эғзу гоға мўжассам. Жорий йилнинг ўтган даврида

ЭЪТИБОР ВА ЭЪЗОЗНИНГ АМАЛДАГИ ИФОДАСИ

инклюзив таълим тизимини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш, бундай таълим турига имконияти чекланган фарзандлари бор оилаларни жалб етиш, улар учун спорт мусобақалари ҳамда оилавий марофатлар ўтказиш борасида қўллаб-тадбирлар ташкил етилмоқда. Имконияти чекланган болалар ва ижтимоий ҳимояга мўҳтож оилалар фарзандларига ижтимоий-психологик, тиббий ёрдам кўрсатиш мақсадида Фарғона ва Самарқанд шаҳарларида республика болалар ижтимоий мўслашув маркази филиалларининг очилиши ҳам ана шу ишларнинг амалдаги ифодасидир.

Марказнинг очилишида Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирининг оғирини А.Ҳолбеков, Республика болалар ижтимоий мўслашув маркази директори В.Алимова ва бошқалар Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда ёш авлодини ҳар томонлама баркамол инсонлар этиб воға етказиш ҳамда

ижтимоий ҳимоялаш масаласига алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлади.

Янги иш бошлаган минтақавий филиал Фарғона, Андижон ва Наманган вилоятларидаги ҳимояга мўҳтож болаларга мажмуавий ижтимоий-педагогик, дефеткологик, логопедик, психологик ва тиббий ёрдам кўрсатади.

— Марказ барча замонавий жиҳозлар билан тўлиқ таъминланган, — дейди минтақавий марказ директори Барно Исмоилова. — Болаларнинг жисмоний ва интеллектўал қўбилиятини ривожлантириш, уларда ижобий ўзгаришларни шакллантириш бўйича ҳодимларимиз етарли малакага эга. Бу эса ўз навбатида уларни соғломлаштиришда муҳим аҳамият касб етди.

М.СУЛАЙМОНОВ,
Ўза мухбири
М.КОДИРОВ (Ўза) олган сурат.

"INFOLIB UZBEKISTAN-2013" ҲАФТАЛИГИ БОШЛАНМОҚДА

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасида "INFOLIB UZBEKISTAN — 2013" II миллий ахборот-кутубхона ҳафталиги бошлангани олдида оммавий ахборот воситалари ҳодимлари учун матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Бу йилги ахборот-кутубхона ҳафталигига тайёр-гарлик катта. Ўтган йили унда жами 2 мингдан ортиқ киши қатнашган бўлса, бу йил уларнинг сони сalkam 5 мингга етиши кўтилмоқда. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат қўмитаси, Матбуот ва ахборот агентлиги билан ҳамкорликда ташкил етилаётган ҳафталик доирасида қўллаб-тадбирлар ўтказилиши режалаштирилган.

Давра суҳбатлари, семинар-тренинглари, маҳорат дарслари, китоб кўргазмалари, турли ижодий учрашувлар орқали тадбир қатнашчилари Миллий кутубхона фонди, бугунги кўнда яратилган шарт-шароитлар ва маълумотлар базаси билан яқиндан та-нишиш имкониятига эга бўладилар.

Эслатиб ўтамиз, "INFOLIB UZBEKISTAN — 2013" II миллий ахборот-кутубхона ҳафталиги 28 октябрдан 1 ноябрга қадар давом етди.

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
"Ma'rifat" мухбири

МДХНИНГ МИНСК САММИТИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистон Президенти Афғонистондаги вазият ҳақида тўхталиб, бу муаммонинг ҳарбий ечими йўқ эканини, қуrollи моjarога муроsa ва музокаралар билан барҳам бериш мақсадга муvофиқ эканини қайд этди.

Давлат раҳбарлари МДХ доирасидаги савдо-иқтисодий муносабатларга доир масалаларни ҳам қўриб чиқдилар. Маълумки, бу йўналишдаги кўп томонлама ҳамкорликни янада ривожлантириш мақсадида 2011 йилда Эркин савдо зонаси тўғрисидаги шартнома имзоланган. Пре-

зидент Ислон Каримов тўлақонли эркин савдо зонасини барпо этиш энг устувор ва муҳим вазифалардан бири эканини таъкидлади. Зеро, дунёдаги кўплаб мамлакатлар молиявий-иқтисодий инқирозни бошдан кечирган ва унинг асоратларини бартараф этаётган ҳозирги шароитда мукамал эркин савдо зонасини шакллантириш ишлаб чиқаришни рағбатлантириш, ишбилармон доираларнинг ўзаро ишончини янада мустаҳкамлаш, қўшма иқтисодий дастурларнинг вақтида ижро этилишини таъминлаш каби қатор иқтисодий самаралар беради.

Президентлар маданий-гуманитар ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилиб, 2014 йилни МДХда Сайёҳчи йили деб эълон қилишга келишиб олдилар.

Давлат раҳбарлари жиноятчилик, одам савдоси, наркобизнес, терроризмга қарши курашиш чора-тадбирлари тўғрисидаги дастурларни тасдиқладилар.

Ҳамдўстликка раислик 2014 йилдан Украинага ўтади.

Анвар БОБОЕВ,
ЎзА махсус мухбири
Тошкент — Минск —
Тошкент.

24-oktabr — BMT tashkil topgan kun

Бундан роппа-роса 68 йил муқаддам, аниқроғи, 1945 йилнинг 24 октябры санасида тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш, халқаро ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш ҳамда бутун дунё аҳолисининг яшаш шароитларини

тика ва атроф-муҳитни химоя қилиш сингари соҳаларда қатор йирик лойиҳалар амалга оширилди. Айни пайтда мамлакатимиздаги кенг қўламли ислохотларда БМТнинг Тараққиёт дастури, Аҳолишунослик жамғармаси,

вакиллари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди. Анжуманда ўтган йиллар давомида мамлакатимизда БМТ ва унинг махсус муассасалари фаолияти, ҳамкорликда амалга оширилган ишлар ҳақида

га оширилаётган дастурлар натижасида таълим ва соғлиқни сақлаш, жумладан, Мингйиллик ривожланиш мақсадларининг асосий йўналишларидан ҳисобланган бошланғич, умумий ва ўрта таълимда гендер тенг-

ҲАМКОРЛИК АЛОҚАЛАРИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

яхшилаш мақсадида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тузилган эди. Мустақил юртимиз 1992 йилнинг 2 март санасида ушбу ташкилотга тенг ҳуқуқли аъзо сифатида қабул қилинди. Ўтган 21 йилдан зиёроқ вақт давомида БМТ Бош Ассамблеяси ҳамда унинг таркибий тузилмалари билан ҳамкорликда юртимизда иқтисодиёт, фан ва таълим, маданият, соғлиқни сақлаш, энерге-

ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, Жаҳон банки, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотлари ҳам фаол иштирок этиб келмоқда.

Пойтахтимизда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ташкил топган кун ҳамда Ўзбекистон ва БМТ ҳамкорлигининг 20 йиллигига бағишланган матбуот анжумани бўлиб ўтди. Тадбирда давлат муассасалари, халқаро ва нодавлат ташкилотлар

атрофлича маълумот берилди.

— Ўзбекистонда БМТнинг Мингйиллик ривожланиш мақсадларини амалга ошириш борасида кўпгина ютуқлар қўлга киритилмоқда, — деди анжуманда сўз олган БМТнинг Ўзбекистондаги доимий вакили Стефан Приснер. — Иқтисодий ўсишнинг юқори суръатларда сақлаб қолинаётгани, ижтимоий соҳада амал-

лигини таъминлаш масалалари Ўзбекистонда тўлиқ ўз ечимини топди. БМТ Ўзбекистонда барча соҳаларда амалга оширилаётган ислохотларни юксак қадрлайди ва қўллаб-қувватлайди.

Матбуот анжуманида журналистларни қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб берилди.

Санжар РУСТАМОВ,
“Ma'rifat” мухбири

АКАДЕМИК ЎТКУР ИСЛОМОВ

Ўзбекистон илм-фани оғир жудоликка учради. Атоқли археолог ва тарихчи олим, тарих фанлари доктори, академик Ўткур Исломов 81 ёшида вафот этди.

Ў.Исломов 1932 йили Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида туғилди. 1956 йилда Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг тарих факультетини тамомлади.

Бўлғуси олим ўз меҳнат фаолиятини Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Тарих ва археология институтинида лаборант сифатида бошлади, дастлаб номзодлик, кейинчалик эса докторлик диссертациясини химоя қилди. Археология ва тарих фани ривожига қўшган салмоқли ҳиссаси учун 2000 йилда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси этиб сайланди.

Ў.Исломов ўзининг қарийб 60 йиллик илмий-педагогик фаолияти давомида Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих ва археология институтининг илмий ходими, бўлим мудири, Ўзбекистон Фанлар академияси Археология институтининг Тошкент бўлими мудири каби вазифаларда меҳнат қилди.

Таниқли олим археология ва тарихшуносликнинг долзарб масалаларига оид кўплаб монография ва рисоалар, илмий мақолалар муаллифидир. Айниқса, унинг раҳбарлигида Фарғона водийси ҳудудида олиб борилган археологик изланишлар Ўзбекистон замини энг қадимий одамзод манзилгоҳларидан бири эканини илмий асосда исботлаш имконини бергани, мамлакатимизнинг мезолит даврига оид тарихи айнан ана шу изланишлар асосида яратилганини илмий жамоатчилигимиз яхши билади.

Жонқуяр ва фидойи олим ўз фаолияти давомида кўплаб ёшларга устозлик қилди. Унинг бевосита раҳбарлигида ўнлаб фан докторлари ва фан номзодлари тайёрланди.

Академик Ў.Исломовнинг мамлакатимиз илм-фанини ривожлантириш борасидаги хизматлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланди. У «Меҳнат шухрати» ордени билан мукофотланган эди.

Атоқли олим, меҳрибон устоз, самимий ва камтарин инсон Ўткур Исломовнинг ёрқин хотираси қалбларимизда ҳамisha сақланиб қолади.

И.Каримов, И.Собиров,
Д.Тошмухамедова, Ш.Мирзиёев,
Ш.Солихов, Э.Ртвеладзе

СИФАТ ВА САМАРАДОРЛИК

Нукус шаҳридаги 1-ихтисослаштирилган умумтаълим мактабида чет тили дарсларини ташкил этишда Президентимиз Ислон Каримовнинг 2012 йил 10 декабрда қабул қилинган

«Чет тилларни ўрганиш янада лаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори муҳим дастуриламал бўлаётир. Ўқув жараёни малакали ўқитувчилар томонидан илгор педагогик усуллар асосида олиб борилмоқда.

Суратда: Нукус шаҳридаги 1-ихтисослаштирилган умумтаълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси Дилфуза Баҳодирова ўқувчилар билан.

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ (ЎзА) олган сурат.

Yangiliklarda yurt nafari

❖ **Пойтахтимизда одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини оширишда Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлигини янада мустахкамлаш масалаларига бағишланган семинар бўлиб ўтди.**

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Ички ишлар, Соғлиқни сақлаш, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирликлари, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди, "Истиқболли авлод" нодавлат нотижорат ташкилоти ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда тегишли идоралар масъул ходимлари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар хотин-қизлар кўмиталарининг раҳбарлари иштирок этди.

Тадбирда мамлакатимизда инсон манфаатларини таъминлашга алоҳида эътибор қилинаётгани, одам савдоси билан боғлиқ ҳолатларга бутунлай барҳам бериш, ушбу мақсадга қаратилган чора-тадбирлар самарадорлигини янада ошириш масалалари ҳусусида фикр юритилди.

❖ **Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Ўзбекистон банклари ассоциацияси ва Банк-молия академияси ҳамкорлигида мамлакат иқтисодиёти рақобатбардошлигини таъминлашда молия-банк тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларига бағишланган халқаро илмий-амалий конференция ўтказилди.**

Анжуманда Ўзбекистонда тижорат банклари ва бошқа молия-кредит ташкилотларининг фаоллигини янада кучайтириш ва рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани қўлай ишбилармонлик муҳитини яратиш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, экспорт-импорт маҳсулотлар тайёрлаш ҳажми ва сифатини оширишда муҳим омил бўлаётгани таъкидланди.

Конференцияда банк-молия тизимини барқарор ривожлантириш, тижорат банклари ва бошқа молия-кредит ташкилотларининг инвестицион фаоллигини ошириш, ҳорижий инвестициялар ва ички ресурсларни жалб қилишни янада кенгайтириш, молия-кредит муассасаларининг инвестиция фаолиятини рағбатлантириш механизмларини янада такомиллаштириш ҳамда реал сектор тarmoқларида инвестицияларни сургуртлашнинг долзарб масалаларига оид маърузалар тингланди.

❖ **Андижонда "Йилнинг энг фаол маънавият тарғиботчиси" кўрик-танловининг вилоят босқичи бўлиб ўтди.**

Маънавият соҳаси вакиллари билан, маҳорати ва тажрибасини юксалтириш, уларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш мақсадида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган мазкур танлов бу борада амалга оширилаётган ишлар самарадорлигини оширишда алоҳида аҳамият касб этмоқда.

Танлов иштирокчилари аҳоли, айниқса, ёшларда Ватанга муҳаббат, истиклол ғояларига садоқат туйғуларини тарбиялаш, миллий урф-одат, анъана ва қадриятларимизнинг ҳаётиимиздаги ўрни ва аҳамиятини, умуман, халқимиз маънавиятини юксалтиришга қаратилган жараёнларни ўзига хос тарзда ифода қилишди.

Яқунда Марҳамат туманидаги 18-умумтаълим мактаби ўқитувчиси Гулбаҳор Таваккалова биринчи ўринни қўлга киритди ва танловнинг мамлакат босқичига йўланма олди.

❖ **Нукусда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан ўтказилган "Энг намунали патруль-пост саф бўлиниши" танловининг мамлакат босқичи якунланди.**

Тошкент шаҳри ва барча вилоятлардан иштирок этган 15 жамоа аъзолари уч кун давомида ўзларининг билим ва касб малакаларини намойиш этди. Иштирокчиларнинг сиёсий-ижтимоий билимлари тест сновидан ўтказилиб, қўл жангли, нишонга ўқ отиш, саф тайёргарлиги бўйича маҳорати синаб кўрилди. Улар турникка осилиш, 1 ва 3 минг метр масофага югуриш бўйича беллашди.

Танлов якунига кўра, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги патруль-пост батальони "Энг намунали патруль-пост саф бўлиниши" деб топилди. Иккинчи ва учинчи ўринлар Наманган ҳамда Жиззах вилоятлари жамоаларига nasib этди.

❖ **Ўзбекистон давлат консерваториясида "Илм юлдузлари" интеллектуал кўрик-танловининг Тошкент шаҳар босқичи бўлиб ўтди.**

"Илм юлдузлари" интеллектуал кўрик-танловидан кўзланган асосий мақсад табиий фанлар бўйича изланаётган тадқиқотчи хотин-қизлар фаолияти билан жамоатчиликни ақиндан таништириш, уларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришдан иборатдир. Танловда фан доктори илмий даражасига даъвогар, изланувчан, ўз салоҳиятини олий таълим даргоҳлари, тадқиқот институтлари, инновацион марказларда намоён этаётган олимлар иштирок этди. Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети математика факультети катта ўқитувчиси Сайёра Сайтова биринчи ўринга лойиқ топилди ва танловнинг республика босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Кимё саноати ва экологик хавфсизлик

Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси томонидан «Ўзимёсаноат» давлат акционерлик компанияси билан ҳамкорликда «Кимё саноати. Экология хавфсизлигининг замонавий аспекти» мавзусида матбуот анжумани ўтказилди.

Эколог-мутахассислар, «Ўзимёсаноат» компанияси вакиллари ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирокидаги тадбирда экологик тоза технологияларни амалиётга татбиқ этиш ҳисобига хавфсизлиكنи таъминлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар ҳусусида маълумот берилди.

— «Ўзимёсаноат» ДАК ва кўмита ҳамкорлигида ҳар йили атмосфера ҳавоси, сув

ва ер ресурсларини муҳофаза қилиш ҳамда чиқиндиларни жойлаштириш бўйича чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилади. Биргина «Максам Чирчик» ОАЖда амалга оширилган ишлар натижасида 140 минг м³ оқова сув ва атмосфера ҳавоси йилига 8,05 тонна азот оксидларидан тозаланади. Бу борада Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида сувдан фойдаланиш ва сув

истеъмоли тартиби ҳақидаги» низомни тасдиқлаш тўғрисидаги қарори дастуриламал бўлмоқда, — дейди Табиатни муҳофаза қилиш давлат кўмитаси раиси ўринбосари Камолитдин Содиқов.

Анжуман сўнггида шоир Раим Фарҳодийнинг «Кимёвий олам» китоби тақдими бўлиб ўтди. Экологик муаммолар ҳақидаги шеър, ҳикоя, эслатма, эъқойин ва расмлардан иборат китоб болаларнинг экологик саводхонлигини оширишда муҳим манба бўлиб хизмат қилади.

Моҳичеҳра ЛАТИПОВА

Билимлар намойиши

Когон туманидаги 9-умумтаълим мактабда октябрь — она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлиги якунига бағишлаб очик дарслар фестивали ва бадиий-маърифий кеча ўтказилди.

Ўзбек тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Насиба Ҳамроева томонидан замонавий ахборот технологиялари асосида очик дарс ташкил этилди. «Маҳмуд Қошғарий», «Юсуф Хос Ҳожиб», «Алишер Навоий» номлари билан аталган гуруҳларга ажратилган 9-синф ўқувчилари дарсда она тили, адабиёт ва тарих, компьютер саводхонли-

ги бўйича билимларини намойиш қилишди. Туман ХТМФМТГЭ бўлими методистлари ва Бухоро вилоят ПКҚТМО институти профессор-ўқитувчилари дарсни беvosита кузатиб, таҳлил этишди ва ижобий баҳолашди.

Шундан сўнг мактаб фаоллар залида байрам тадбири ташкил этилиб, она тилимизнинг бебаҳо бойлигимиз эканлиги ҳусусида кўз юритилди. Адабий кеча шеърхонлик, куй-қўшиқ ва сахна кўринишларига улашиб кетди.

Шоира ВОҲИДОВА,
Бухоро ВПҚҚТМОИ катта ўқитувчиси

Она тилим — онадек азиз

Махлиё Жуманиёзова Питнак шаҳридаги 2-мактабнинг 6-синфда ўқийди. У кичкиналигидан шеър машқ қилади. Адабиётга, тил ўрганишга қизиқади. Мактабда ўтказиладиган тадбирларда бошловчи бўлиш жону дили. Ундаги истеъдод куртакларини сезган ўқитувчиси Шоҳида Отажоновна фан ойлиги доирасида ўтказиладиган тадбирларга жалб қилди, унга ўшаган ўқувчиларни ҳам ижодий жараёнда бирлаштирди.

"Давлат тили ҳақида"ги қонун қабул қилинган кун муносабати билан ташкил этилган "Она тилим — онадек азиз" кўрик-танлови ҳам ана шундай тадбирлардан бири бўлди. Унда ўқувчилар, она тили ва адабиёт фани услубий бирлашмаси аъзолари ва ота-оналар қатнашди. Танлов иштирокчилари

тез айтиш, матн тузиш, топиш-моқлар топиш, газаллар мутолааси каби шартларда ўзаро беллашдилар. Болажонлар ўз она тилининг жозибасини ҳис этган ҳолда Ватан, мактаб, устоз ҳақидаги шеърлар, куй-қўшиқларни ижро қилдилар. Айниқса, инглиз тилини пухта ўрганишга киришган ўқувчиларнинг чет тилидаги ижролари йилгиланларга манзур бўлди.

МУХБИРИМИЗ

"Саломатлик поезди" йўлга чиқди

Юртимизнинг чекка ҳудудларида яшаётган аёллар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш, ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, аҳолининг тиббий саводхонлигини ошириш мақсадида "Соғлом авлод учун" халқаро хайрия жамғармаси ва "Ўзбекистон темир йўллари" ДАК ҳамкорлигида Қорақалпоғистон Республикасига "Саломатлик поезди" жўнатилди.

Хайрия акцияси давомида аҳолига ва даволаш профилактика муассасаларига 49,4 млн.

сўмлик озиқ-овқат, кийим-кечак ҳамда умумий қиймати 281,29 минг AQSH долларига тенг доридармон ва тиббиёт анжомлари, санитария-гигиена воситаларидан иборат мурувват ёрдамлари етказиладди. Шунингдек, малакали шифокорлар жойларда жамғарманинг Қорақалпоғистон Республикаси тиббий ижтимоий патронаж бригадаси ходимлари билан биргаликда аҳолига тиббий хизмат кўрсатади.

Дилшод КАРИМОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Ойликдаги фаоллик

Шу кунларда юртимиздаги барча умумтаълим мактабларида она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлиги ўтказилмоқда. Пойтахтимизнинг Сергели туманидаги 277-мактабнинг она тили ва адабиёт фани методбирлашмаси аъзолари ҳам зиммасидаги масъулиятни янада чуқур ҳис этган ҳолда ўқувчи ва мутахассислар иштирокида турли маънавий-маърифий тадбирлар, очик дарслар, кўрик-танлов ва мушоиралар ташкил этмоқда.

Муассаса фойеси фан ойлигига мос равишда безатилган, ойлик тахтасидаги янгиликлар мунтазам янгилаб берилаётди. Мактабнинг фаол ўқитувчилари — Дилором Камолова, Гаҳвар Қўйсинава, Гўзал Ханнонова, Замира Жуманованинг «Сусамбил», «Миллий қадриятлар — муқаддас», «Сўз туркумлари», «Биргалик нисбат» каби мавзулардаги очик дарслари кузатувчилар томонидан юқори баҳоланди.

— «Давлат тили ҳақида»ги қонун қабул қилинган сана муносабати билан уюштирилган байрам кечасига тақдир этилган тилшунос ва ижод-

корларнинг маърузалари ўқувчиларда катта таассурот қолдириб, улар қалбда она

маъмурияти томонидан рағбатлантирилди.

МУХБИРИМИЗ

Мамаклатимизда кенг кўламда олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари, табиий равишда қурилиш материалларига бўлган эҳтиёж ва талабни ошириди. Шу маънода, маҳаллий хомашдан қурилиш материалларини ишлаб чиқариш ҳажми тобора кенгаймоқда. Уй-жойлар тикланишида экологик жиҳатдан тоза, узоқ муддатга хизмат қилувчи қурилиш материалларидан фойдаланишга, энергия ва ресурс тежамкорлигини таъминлашга катта эътибор қаратилмоқда. Бугун шаҳару қишлоқларимиздаги қурилиш-таъмирлаш ишлари учун пишиқ гашдан тортиб қурилиш қоримаси, цемент, полимер қуёвур, пластик панель, керамик плитка, металл черепицага барчаси маҳаллий ишлаб чиқарувчи корхоналар томонидан етказиб берилаётгани таъсирга сазовор.

Жараёнга монанд равишда архитектура ва қурилиш соҳаси учун тайёрланаётган кадрлар сифати ҳам ошиб бораётмир. Президентимизнинг 2011 йил 20 майдаги "Олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори иқтисодиётимизнинг барча жабҳалари қатори қурилиш йўналишида ҳам мутахассисларни тайёрлашда дастуриламал бўлиб хизмат қилмоқда. Мазкур қарорга кўра, Тошкент архитектура-қурилиш институтида бир қанча эътиборга молик ишлар амалга оширилди, жумладан, институт қошида "Энерготежамкор қурилиш материаллари" илмий-тадқиқот лабораторияси ташкил этилди. Мазкур илм-фан маскани 2014 йилнинг охиригача тўлиқ ўз фаолиятини йўлга қўйиши кўзда тутилмоқда.

— Замонавий илмий-тадқиқот лабораториясининг ишга туширилиши унинг базасида етук мутахассисларни тайёрлаш, замонавий, шунингдек, энергия тежамкор қурилиш материалларини яратиш имконини беради, — дейди институтнинг илмий ишлар бўйича проректори Ёкубжон

ЮРТ ҚУДРАТИ БУНЁДКОРЛИКДА НАМОЁН

Хусанбоев. — Лаборатория илмий йўналишда тадқиқот ва тажриба-намунавий излаш ишлар олиб бориш, қурилиш материалларининг физик-кимёвий, физик-механик ва бошқа хусусиятларини, шу билан бирга, янги композицион қурилиш материалларининг оптимал тузиллигини ўрганиш, янги қурилиш материаллари ишлаб чиқариш соҳасига инновацияларни жорий этишга қўмаклашади. Ўқув йўналишида эса "Қурилиш материаллари", "Архитектура материаллиқчилиги", "Қурилиш материалларини синашнинг замонавий методлари", "Темир-бетон маҳсулотларини ишлаб чиқариш", "Архитектура ёдгорликлари реставрацияси" каби кўплаб фанлардан лаборатория машгулотларини олиб боришда қулайлик яратди. Келгусида лаборатория турдош олий таълим муассасалари, илмий тадқиқот, лойиҳавий ва қурилиш ташкилотлари учун аҳамиятли бўлади. Боиси, олий таълим муассасаларида фаолият юритувчи лабораторияда ишлаб чиқариш ташкилот ва корхоналари билан ҳамкорликда кенг миқёсда изланишлар олиб борилиши кўзда тутилаетир. Эътиборлиси, илмий тадқиқот ишларига бақаравирият ва магистратура талабалари, тадқиқотчи-изланувчилар, профессор-ўқитувчилар жалб

этилади. Бу, айниқса, талабаларни илмий фаолиятга йўналтиришда аҳамиятлидир. Профессор олимлар эса изланишларнинг тўғри ва сифатли олиб борилишини таъминлайди.

Албатта, замонавий илмий-тадқиқот лабораториясининг ташкил этилиши бир кунда амалга ошадиган иш эмас. Ишчи гуруҳ аввалига лаборатория биноси ва асбоб-ускуналар жаҳон андозаларига мос бўлиши зарурлигини ҳисобга олиб, чет эл тажрибасини ўрганиб чиқди. Лабораториянинг 2012–2020 йилларга мўлжалланган илмий тадқиқот дастури тузилди, тақлифлар бериш сўралиб олий таълим муассасаларига, ишлаб чиқариш корхона ва ташкилотларига хат жўнатилди. Улардан келган жавобларга кўра илмий йўналишлар белгиланг олинди. Ишчи гуруҳ томонидан шунингдек, лаборатория учун янги қурилиш белгиланган бино ва иншоотларга жойлаштирилган ўқув ва илмий-тадқиқот лаборатория жихозларини шакллантириш режаси ишлаб чиқилди. Институтдаги барча ўқув ва илмий-тадқиқот лабораториялари фаолиятини замонавий талаблар даражасида таъминлаш учун зарурий асбоб-ускуналар рўйхати тузилди, уларни ишлаб чиқарувчи корхоналар аниқланди

ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тақдим этилди.

Ўқув ва илмий-тадқиқот лабораторияларининг техник талаблар асосида жойлаштирилиши белгиланган бино ва иншоотларни жиҳозлаш бўйича янги қурилиш ишларининг ўз муддатида ва сифатли амалга оширилишини мувофиқлаштирувчи ва назорат қилувчи ишчи гуруҳига тақдим этиш учун дастлабки (эскиз) лойиҳалари тайёрланди. Лаборатория кенг ва ёруғ бўлиши керак. Уни иншоот титраши мумкин бўлган жойга қуриш тўғри келмайди. Бу тахлийий тарозилар, микроскоп ва бошқа оптик асбоб-ускуналарнинг ишлашига ҳалақит қилиши мумкин. Шунингдек, бино буғ қозони, тутули қувурларга яқин, умуман олганда, чанг, қурум ва кимёвий фаол газлар ҳавони инфлантантириши мумкин бўлган ерда жойлаштириш ҳам мақбул эмас. Лойиҳаларда мана шу жиҳатлар инобатга олинди.

гистрлик диссертацияларининг юксак салоҳият билан тайёрланишига асос бўлади. Яна бир аҳамиятли жиҳати, лаборатория қўшимча молиялаштириш манбасини яратди. Фундаментал, амалий ва инновацион лойиҳалар бунга асос бўлади. Техника фанлари доктори, профессор Нигматжон Самигов, кимё фанлари доктори, профессор Абдулаҳад Жалилов бошчилик қилаётган кўплаб лойиҳаларни мисол тариқасида келтириш мумкин. Бу изланишлар наноструктуравий бирикмаларни қурилиш материалларини ишлаб чиқишнинг назарий асослари, иккиламчи ресурслардан энергия тежовчи материаллар яратиш каби долзарб мавзуларни қамраб олган. Буларнинг барчаси 2020 йилгача мўлжалланган лабораториянинг муҳим илмий йўналишлари ва дастурларидан ҳам жой олган.

— Илмий тадқиқот лабораториясидан жой оладиган асбоб-ускуналар умумий ҳисоб-

Qaror va ijro

лигини назорат қилувчи ультратовушли асбобларни ҳам шулар сирасига киритиш мумкин.

Шарт-шароитлар, шубҳасиз, ёшлар, уларнинг илмий салоҳияти ошиши ва фаровон келажаги учун яратилган. Хўш, бунга талабаларнинг жавоби қандай бўлаяпти? Келажагимиз эгалари бу эътибор ва қулайликлардан ўз ўрнида фойдаланаяптими?

— Мен бино ва иншоотлар таълим йўналишида тахсил оламан, — дейди 4-босқич талабаси Бекзод Рўзиев. — Қурилиш конструкцияларини янги компьютер технологиялари ёрдамида ҳисоблаш ҳамда юртимиз учун янги мустаҳкам, чиройли биноларнинг конструкцияларини яратиш йўналишида изланиш олиб бормоқдаман. Илмий йўналишимни янада чуқур ўрганишим учун институтимизда барча шароитлар мавжуд. Илмий раҳбарим профессор Шухрат Низоминов менга зарур йўл-йўриқларни бериб турибди. Институтимизда иқтидорли талабалар учун Мухайё Усмонхўжаева бошчилигида махсус қўшимча сабоқлар ташкил этилган. Бу, айниқса, чет тилларни ўрганишимизда биз талабаларга катта имко-

да 50га яқин, — дейди лаборатория мудури Абулқосимхўжа Абдухаликов. — Уларнинг барчаси тадқиқотларнинг замон талабларига мос равишда амалга оширилишига хизмат қилади. Масалан, автоклав (нарсаларни юқори босим остида қиздириш учун ишлатилган герметик қопқоқли идиш, аппарат) цемент қоримшали материалларнинг гидрация жараёнини тезлаштириди. Ном тарозини, қўришни ва вазифасига кўра фаркланувчи турфа ускуналар бор. Дейлик, компонент ва материалларни тахлийий ўлчовчи тахлийий тарозилар, лаборатория тарозилари, намлиқдан ҳимояланган тарози. Лаборатория жиҳозлари орасидан жой олган термогидрометр эса ҳаво намлигини аниқлайди.

Бетон қоримша ва бошқа материалларнинг ўтказувчанлигини тезкор аниқловчи вакуумли ўлчагич, асфальтбетон қалинлигини ўлчагич, магнитнинг усулда цементнинг химия қатламлари ўлчагич каби энг сўнгги фан ютуқлари махсули бўлган асбоб-ускуналар тахлил ва тадқиқотларнинг аниқ ва ишонarli, самарали бўлишида асқотади. Материалларнинг иссиқлик ўтказувчанлигини ўлчагич, қаттиқ материалларни янчиш машинаси, материалларнинг намлигини тезкор аниқловчи, мустаҳкам-

ният бўлмоқда. Институтимиздаги энг катта янгиликлардан бири, шубҳасиз, "Энергиятежамкор қурилиш материаллари" илмий-тадқиқот лабораторияси ташкил этилганидир. Лаборатория қошида бақаравирият талабалари ҳамда магистрантлардан иборат энергия ва ресурс тежамкорлиги бўйича дунёдаги инновацион ютуқларни ўрганадиган гуруҳ ташкил этилган. Ушбу гуруҳдаги талабалар билан лаборатория мудури Абулқосимхўжа Абдухаликов бошчилигида семинарлар ўтказилиб келинмоқда. Келгусида ўз илмий излашларини давом эттириш, шу билан бирга, она юртимизда қурилаётган янги, замонавий зилзилабардош бино ва иншоотлар лойиҳасида иштирок этишни мақсад қилганман.

Буюк боқоланамиз Соҳибқирон Амир Темур "Қудрати-мигизга шубҳа қилсангиз, биз қурдирган иморатларга боқингиз", деган эди. Бугун юртимизда олиб борилаётган қурилиш ишлари Ватанимиздаги тинч ва фаровон ҳаёт, юксалиш ва тараққиёт белгисидир. Энг муҳими шаҳару қишлоқларимиз қиёфасига қўрк бағишлаётган бунёдкорлик ишларига зукко ва салоҳиятли ёшларимиз ҳам қамарбаста.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

КИМЁВИЙ РЕАКЦИЯЛАРНИНГ МАТЕМАТИК ЕЧИМИ

Ўқувчиларнинг кимё билан танишишлари юқори синфларга тўғри келиб, бу вақтда улар математикадан анча билимларни ўзлаштириб олган бўлади. Агар кимё дарсларида улардан унумли фойдаланилса, ҳам фанларро алоқа таъминланади, ҳам мавзунини ўзлаштириш осонлашади. Мисол учун, 8-синф ўқув дастуридаги оксидланиш-қайтарилиш реакциялари тенгламаларини тушуниш математик билимга таянади.

Мактаб ўқувчиларига услубий тавсия бериш мақсадида бир неча реакцияларни қараб чиқамиз. Ушбу кимёвий реакцияларда стехиометрик коэффициентлар танлашнинг элементлар баланси усули келтирилган бўлиб, унда 7-синфда маълум бўлган математиканинг чизикли тенгламалар системасидан фойдаланилади.

Таклиф қилинаётган метод билан мактаб ўқувчилари ҳамда олий таълим муассасасига кирувчилар учун нашр қилинган қўлланмаларда учрайдиган бир неча оксидланиш-қайтарилиш реакциялари мисолида танишиб чиқайлик:

1-мисол. $\text{KOH} + \text{Cl}_2 \rightarrow \text{KCl} + \text{KClO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

Коэффициентлар танлаш тартиби қуйидаги бир неча босқичлардан иборат бўлади:

1. Тенгламанинг ўнг ва чап томонларида фақат бир моддада учровчи элемент ёки элементлар гуруҳини топиш керак. Агар бундай элемент бўлмаса, ишни тўғридан-тўғри иккинчи босқичдан бошлаган маъқул. Сўнгра шу элементга тенгламанинг иккала томонидан ҳам коэффициентлар қўйиб тенглаштирамиз. Юқоридаги мисолда бу водороддир. Агар реакциянинг ўнг томонидида сувнинг коэффициентини бирга тенг десак, водородни ўнг томонга тенглаштириш учун реакциянинг чап томонидида KOH олдида икки қўямиз.

$2\text{KOH} + \text{Cl}_2 \rightarrow \text{KCl} + \text{KClO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

2. Қолган номаълум коэффициентларни x , y , z лар билан белгилаб, реакцияни тенглаштирамиз.

$2\text{KOH} + x\text{Cl}_2 \rightarrow \text{KCl} + z\text{KClO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

3. Тенгликнинг иккала томонидида номаълум коэффициентли элементлар учун тенглама тузамиз:

$$\text{K}: 2 = y + z(1) \quad \text{O}: 2 = 3z + 1, \quad 3z = 1, \quad z = \frac{1}{3}(2) \quad \text{Cl}: 2x = y + z(3)$$

Натижада уч номаълумли учта тенглама ҳосил бўлади.

4-босқичда бу тенгламаларни ечамиз. Агар 2-тенгламадаги z нинг қийматини 1-тенгламага қўйсак,

$$2 = y + \frac{1}{3} \quad y = 2 - \frac{1}{3} = \frac{5}{3}$$

бўлади. Энди 3-тенгламадаги y ва z нинг ҳам қийматини қўйсак,

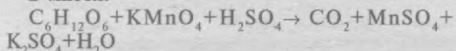
$$2x = \frac{5}{3} + \frac{1}{3} = \frac{6}{3} = 2 \quad 2x = 2, \quad x = 1.$$

Чиққан натижаларни реакция тенгламасига қўйиб, коэффициентлардаги касрни йўқотиш учун тенгламанинг иккала томонини учга кўпайтурсак, реакциянинг охириги қўриниши қуйидагича бўлади.

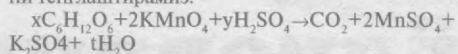
$6\text{KOH} + 3\text{Cl}_2 \rightarrow 5\text{KCl} + \text{KClO}_3 + 3\text{H}_2\text{O}$

Энди мураккаброқ оксидланиш-қайтарилиш тенгламасини тузайлик:

2-мисол:

Ушбу мисолда бошланғич элемент сифатида калийни олиб, уни реакциянинг иккала томонидида ҳам тенглаштирайлик. Агар K_2SO_4 нинг коэффициенти бир деб олсак, KMnO_4 олдида икки қўямиз, бунда MnSO_4 нинг коэффициенти ҳам иккига тенг (Mn -ҳисобидида) бўлади. Қолган номаълум коэффициентларни x , y , z ва t билан белгилаб, реакциянинг иккала томонини тенглаштирамиз.

Номаълум коэффициентли элементлар учун тенглама тузсак,

$$\text{C}: 6x = z(1) \quad \text{H}: 12x + 2y = 2t; \quad 6x + y = t(2)$$

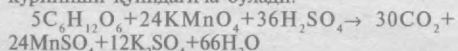
$$\text{O}: 6x + 8y + 4z = 2z + 8 + 4t(3) \quad \text{S}: y = 2 + 1 = 3(4) \quad \text{бўлади.}$$

Тенгламаларни қуйидагича ечиш мумкин. 4-тенгламадаги y нинг қийматини 2-тенгламага қўйсак, $6x + 3 = t(5)$ ҳосил бўлади. Энди 1- ва 5-тенгламалардаги z ва t нинг қийматларини 3-тенгламага қўйсак, $6x + 12 = 12x + 4 + 6x + 3$ ва тенгламанинг икки томонидидаги бир хил ҳадларни қисқартурсак, $5 = 12x$; $x = \frac{5}{12}$. Сўнгра 1- ва 5-тенгламалардаги z ва t нинг қийматларини (1) ва (5)га қўйсак.

$$Z = 6 \cdot \frac{5}{12} = \frac{20}{12}; \quad t = 6 \cdot \frac{5}{12} + 3; \quad t = \frac{1^2}{2} + 3$$

$$t = \frac{3^2}{2} + 3; \quad t = 2,5 + 3; \quad t = 5,5 \quad \text{ҳосил бўлади.}$$

Номаълум x , y , z ва t нинг қийматларини реакция тенгламасига қўйиб, махражларни йўқотиш учун 12га кўпайтурсак, реакция охириги қўриниши қуйидагича бўлади:

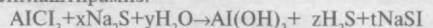
Оксидланиш-қайтарилиш реакциялари типига кирмайдиган реакциялар тенгламасини электрон баланс ёки ярим реакциялар усули билан тенглаб бўлмайди, чунки бунда реакцияда иштирок этувчи элементларнинг валентликлари ўзгаришсиз қолади. Элементлар баланси усули эса бундай реакцияларга ҳам коэффициентлар танлашга имкон беради.

3-мисол: $\text{AlCl}_3 + \text{Na}_2\text{S} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Al}(\text{OH})_3 + \text{H}_2\text{S} + \text{NaCl}$

Бу реакцияда бошланғич элемент сифатида Al ни олиш мумкин. Бунда AlCl_3 ва

$\text{Al}(\text{OH})_3$ нинг коэффициентларини бирга тенг деб, қолган номаълум коэффициентларни эса лотин ҳарфлари билан белгилаб реакцияни тенглаштирамиз.

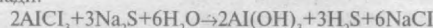
Элементлар баланси тенгламасини тузиб, уни ечасак,

$$\text{Cl}: 3 = t \quad \text{ёки} \quad t = 3, \quad 2x = t, \quad 2x = 3, \quad x = \frac{3}{2}$$

$$\text{Na}: 2x = t \quad \text{ёки} \quad z = x = \frac{3}{2}$$

$$\text{H}: 2y = 3 + 2z \quad \text{ёки} \quad y = 3 \quad \text{бўлади.}$$

Чиққан натижаларни реакция тенгламасига қўйиб касрларни йўқотиш учун 2га кўпайтурсак, реакциянинг иккала томони ҳам тенглашади:

Моддалар массасининг сақланиш қонунидан фойдаланиб, юқоридаги реакцияларнинг тўғрилиги текшириб кўрилади. Шунини алоҳида таъкидлаш керакки, ўқувчи юқорида тавсия этилган усулни яхши ўзлаштиргандан сўнг коэффициентлар танлашда реакция тенгламасини қайта-қайта кўчириб ёзиши, уни босқичларга бўлишнинг шарт эмаслиги ишни анча соддалаштиради.

Оксидланиш-қайтарилиш реакциялари тенгламаларини тузишнинг энг кўп тарқалган усуллари — электрон баланс ҳамда ярим реакциялар методлари бўлиб, ушбу мақолада таклиф қилинган метод юқоридаги усулларга нисбатан қуйидаги афзалликларга эга:

1. Элементлар баланс усулини ҳар қандай турдаги реакциялар учун ҳам қўллаш мумкин бўлса, электрон баланс ва ярим реакциялар усуллари фақат оксидланиш-қайтарилиш реакциялари учунгина қўллаш мумкин.

2. Юқоридаги икки усулда оксидловчи ва қайтарилувчи учунгина стехиометрик коэффициентлар топилиб, реакцияда иштирок этаётган бошқа моддалар учун оддий танлаш усули билан мулоҳазалар юритилиб коэффициентлар танланади. Бу ҳамма ҳолларда ҳам осон бўлмайди (масалан, 3-мисолда).

Нижоят, элементлар баланси усулида оксидловчи ва қайтарилувчиларни топиш, электрон, ярим реакциялар ҳамда ионли тенгламаларни тузишнинг шарт эмаслиги реакция тенгламалари учун коэффициентлар танлашни анча осонлаштиради.

С.АХМЕДОВ,

Самарқанд ВПҚТМОИ ходими

ТАЖРИБА-СИНОВ САМАРАЛИ КЕЧМОҚДА

Қарши шаҳридаги 17-мактабга таълим муассасида 13 нафар жисмоний ҳамда нутқий имконияти чекланган бола соғлом тенгдошлари билан бирга тарбияланмоқда. Инклюзив таълим жараёнида коррекциялаш ишлари биринчи таълим вазифага айланган. Қўл суягида нуқсон бор бола ҳам тенгдошлари қатори тўп узатиш машқини тўлиқ бажаришга интилади. Бу эса унинг саломатлигини тиклашда муҳим роль ўйнайди.

Нутқий имконияти чекланган боладаги камчиликларни тугатиш мақсадида

Наргиза Аҳмедова, Холида Турсунова, Шоира Жўраева, Муҳаббат Очилова каби жонқуяр педагоглар машғулоти олиб боришяпти. Натижада болажонларнинг сўзлашуви раванлашиб, нутқий камчиликлари барҳам топмоқда.

— Муассасамизда Ижтимоий таъаббусларни қўллаб-қувватлаш фонди кўмагида инклюзив таълим бўйича тажриба-синов ишлари олиб

борилмоқда, — дейди боғча мудираси Орзул Шодиева.

— Тажриба-синов ишларига ақлан соғлом, аммо жисмоний таъаббуси йўлга қўйилган. 60 нафардан ортиқ бола чет тилларини ўрганмоқда. Ўғил-қизлар шахмат-шашка, кўғирчоқ театри, рақс, бадий гимнастика тўғрисида ҳам устозлари кўмагида ўз иқтидорини ошириб боришапти.

— Ота-оналар билан ҳамкорлик ҳам кўнгилдагидек, — дейди мудира суҳбатни давом эттириб. — Уларнинг

олияти намунали йўлга қўйилган. 60 нафардан ортиқ бола чет тилларини ўрганмоқда. Ўғил-қизлар шахмат-шашка, кўғирчоқ театри, рақс, бадий гимнастика тўғрисида ҳам устозлари кўмагида ўз иқтидорини ошириб боришапти.

— Ота-оналар билан ҳамкорлик ҳам кўнгилдагидек, — дейди мудира суҳбатни давом эттириб. — Уларнинг

ташаббуси билан ҳовлига анвойи гуллар экилиб, ободонлаштириш ишлари олиб борилди. Ўйин майдончаларига ҳар хил ўйинчоқлар ўрнатилди.

Болаликнинг ҳар бир куни жўшқинлиги бегуборликка лиммо-лим. “Энг обод мактабга таълим муассасаси” республика кўрик-танлови ғолиблари сафидан ўрин олган боғчада шу бегуборлиги жўшқинлик соғлом ва имконияти чекланган болажонларга эш бўлмоқда.

Ўктам МЕЙЛИЕВ,
“Ma'rifat” мухбири

Inklyuziv ta'lim

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ташкил этиладиган ўқув курслари маҳалла йиғинлари ходимларининг бошқарув малакаларини янада ошириш, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига тизимли методик ёрдам кўрсатиши билан бирга, фуқаролар йиғинларининг нодавлат нотижорат ташкилотлар, шунингдек, давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари билан ижтимоий шериклик механизмларини шакллантириш ва ривожлантиришга қаратилган фаолиятини такомиллаштиришда муҳим восита сифатида намойён бўлмоқда.

Қарорда ўқув курслари олдида қатор вазифалар, шу жумладан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ходимларининг ёшларни касбга йўналтириш борасида малакасини ошириш ҳам белгиланди.

ҳалла йиғинларида муҳокама қилиш, уларга жамоатчилик таъсирини ўтказиш, лозим ҳолларда бундай оилалар билан тегишли профилактик чора-тадбирлар олиб боришда маҳалла ўз фаоллигига таянади ёки қонун доирасида бошқа чоралар кўради. Таълим муассасалари тавсиясига кўра, турли йўналишдаги иқтидорли ўқувчиларни ижтимоий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлайди. Маҳалла ҳудудда истиқомат қилаётган халқ усталари, санъаткорлар, зиёлилар имкониятларидан фойдаланиб, турли тўғрақ ва "Уста-шогирд" йўналишида билим бериш ва ҳунар ўргатиш фаолиятини ташкил қилади. 9-синф битирувчиларини касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларга жойлаштириш жараёнида таълим муассасалари ва ота-оналарга ёрдамлашади. Ўқувчи-ёшларни иш билан таъминлаш масала-

ТАДБИРКОРЛИК БЕРГАН БАХТ

ҳунарингни етти кишига ўргатсанг, ошинг ҳалол

Эрталаб нонушта пайти дарвоза талқилди. Эшикни очарканман, бир ҳувон жилмайганча гулдаста узатди-ю, «Хайитгул опа, сизни байрам билан кутлайман», дея мени бағрига босди: «Сиз менинг биринчи устозимсиз, хизматларингизни бир умр ёддан чиқармайман!». Тўғриси, бундан кутмаган эдим. Насиба ёшлиғида менга шогирд тушиб, тикувчилик сирларини ўрганганди. Ҳозир эса уй шароитида тадбиркорлик билан шуғулланаётган экан. Буюртмалари жуда кўп эмиш. Ишининг орқасидан рўзғори бадастир.

Насибанинг келиши ёшлигимни ёдга солди. Тикувчиликка болалигимдан қизиққанман. Онам — Хурсандой ая хамиша «Ўз кийим-бошингни ўзинг тикиб кий», дея уқтирарди. Бу ўғитга амал қилиб, кам бўлмадим. Тикувчилик — даромадли касб. Кўни-қўшни, маҳалла-ғазардан доим буюртма тушиб туради. «Тома-тома кўл бўлар», деганларидек, хизмат ҳақидан тушган маблаг оиламизга яхшигина даромад келтирмоқда. Турмуш ўртоғим уста дурадгор. Мамлакатимизда яратилган имкониятлар туфайли тадбиркорлик орқасидан рўзғоримиз бут, ҳаётимиз фаровон.

Мустақиллик туфайли оилавий тадбиркорликка кенг йўл очилди. Айниқса, тадбиркор аёлларга катта эътибор ва ғамхўрлик кўрсатилаётди. Тикувчиликни кўни-қўшнларимизнинг қизларига дастлаб уй шароитида ўргатдим. Шогирдлар сафи кенгайиб, машғулот олиб боришда қийинчилик туғилди. Ихарага ҳовли олдим. Бир вақтинг ўзида 45-50 нафар қизга тикувчилик сирларини ўргата бошладим. Аммо ўз фаолиятимдан қониқмасдим. Шунинг учун 2006 йил февраль ойида пойтахтимиздаги ўқув марказларига бориб, малака ошириш жараёнида шогирдларимга тўғри йўл-йўриқ кўрсатаётганимга амин бўлдим.

Зоминга қайтгач, яқна тартибда тадбиркорлик билан шуғулланиш учун рўйхатдан ўтдим. Ҳозир туман марказидаги маҳалла гузаридида алоҳида тикувчилик хонам бор. Бу ерда 10та тикиш машинаси ўрнатилган, буюртмалар

пайдар-пай келиб турибди. Асосан мактаб ўқувчилари формаси, аёллар кўйлагига, халат, нимчалар тикияпмиз. Ёш келин-қуввлар уйини безаб турган зamonaviy пардаларни ҳам тайёрлаб бераётганимиздан бошимиз осмонда. Келгусида фаолиятимизни кенгайтириб, эркаклар костюм-шимни тикишни йўлга қўймоқчимиз. Туман маиший хизмат кўрсатиш касб-ҳунар коллежи ўқувчилари бизда амалиёт ўтайдилар. Хайринисо Ҳазратова, Хуршида Каримова, Саодат Юнусова, Назокат Муродова каби шогирдларим коллежни битириб, мен билан ёнма-ён ишламоқда. Бир қанча шогирдларим мустақил тадбиркор бўлиб кетишган, аҳоли улар кўрсатаётган хизматдан мамнун.

Отам Турсунмурод Саидов ҳаётлик чоғида «Хунар бўлса қўлингда — нон топилар йўлинда» деган гапни кўп айтган эди. «Ўз касб-ҳунарингни етти кишига ўргатсанг, ошинг ҳалол», деб насихат қиларди. Отанинг бу ўғитлари нақадар ҳақиқат эканига ҳаётим давомида кўп бора амин бўлдим. Уч ўғлимни уйлантириб, бир қизимни турмушга узатдим. Келинларим ҳам тикувчи. Оиламизнинг кам-қўсти йўқ. ҳунаримиз билан дастурхонимиз тўқин.

Қўшнларимдан бири, олий маълумотли аёл бир кунни тортиниб, қимтиб: «Менга ҳам тикувчиликни ўргатинг», деб қолди. Бахонидил устозлик қилдим. Яқинда у кўчада мени тўхтатиб кўп миннатдорлик билдирди. Тикувчилик ҳунари кўл келаётганини, ойлук маошига қўшимча даромад топаётганини қувониб гапирди.

Фарзандларининг уст-боши бут, қорни тўқ, тўрт мучаси соғ-саломат, ўйнаб-қулиб юрганини кўриш оналар учун нақадар катта бахт. Бундай пайтда ҳаёт қўзинига янада гўзал қўринади. Мамлакатимизда ҳар бир хотин-қиз ана шундай бахтга эришиши етарли шарт-шароит яратилган, кенг имконият эшиклари очилган.

Хайитгул ДАДАЕВА,
Зомин туманидаги «Хайитгул опа»
хусусий тикувчилик цехи раҳбари

2013-yil — Obod turmush yili

КОЛЛЕЖДАН — КОРХОНАГА

Бухоро вилояти Шофиркон туманидаги "Экваториал текс" масъулияти чекланган жамияти 2009 йилда 20 нафар ишчи билан фаолият бошлаган эди.

Ички ва ташқи бозорга 23 турдаги маҳсулотлар етказиб бераётган мазкур корхонада бузун 118 малакали тикувчи меҳнат қилмоқда. Жорий йилда Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкнинг Шофиркон туман филиалидан олинган кредит эвазига корхонага қўшимча тикув дастгоҳлари ўрнатилди. Натижада иш кўлами янада ортди, яратилган янги иш ўринларига 24 нафар коллеж битирувчиси жалб қилинди.

Суратда: корхона ишчиси Майсара Шукророва.

Тоҳир ИСТАТОВ (Ўза) олган сурат.

ЁШЛАРНИ КАСБ-ҲУНАРГА ЙЎНАЛТИРИШ

унда маҳалланинг роли ҳам янада ортади

Шу ўринда савол туғилади: нега фуқаролар йиғинларининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиларининг ёшларни касбга йўналтириш борасида малакасини ошириш керак? Бу борада уларнинг роли ва ўрни қанчалик аҳамиятли?

Халқимизда бир гап бор: агар фарзанд оқил бўлса, бундан кўпроқ ота-она хурсанд бўлади. Агар ноқобил қурса, ундан бутун маҳалла азият чекади. Азалдан бир болага етти қўшни ота-она, деб айтилишининг ҳикмати ҳам шунда. Дарҳақиқат, бир одамнинг ҳулқи, ўзини тутиши, нияти ёмонлиги ва жанжалкашлиги атрофдагиларга ташвиш туғдиради, зиён етказиши. Оқибатда ўша ерда хотиржамлик йўқолади. Кишилар кайфиятига таъсир қилган бу ҳолат бора-бора жамиятга зарар келтира бошлайди. Албатта, бу каби иллатлар қўлидан бир иш келмайдиган, касб-ҳунари йўқ ва ҳеч қасрда ишламайдиган бекорчилардан чиқади. Бунинг олдини олиш учун эса ёшларни ўқувчилик давриданок тўғри йўлга солиш, касб-ҳунар эгаллашга йўналтириш зарур. Зеро, маҳалла аҳоли фаровонлиги ва турмуш даражасини ошириш, жамиятда тинчлик ва осойишталикни таъминлаш, ижтимоий-маънавий муҳит барқарорлигини мустаҳкамлаш вазифаларини амалга ошираётган экан, ёшларнинг ҳаётда ўз ўрнини топиб, ўз бахти учун замин яратадиган, эл-юрт олдидаги масъулиятини сезадиган, инсонпарвар бўлиб камолга етишидан чин маънода манфаатдор.

Шу нуқтаи назардан "Оила—маҳалла—таълим муассасаси" ҳамкорлиги доирасида маҳалла фарзандлари тарбияси билан етарлича шуғулланмайдиган ота-оналарни ма-

ларини ҳал этиш, айниқса, қишлоқ жойларда уларнинг меҳнат ва ўқиш шароитларини яхшилашга кўмаклашиш, ёш қизларни тадбиркорлик фаолиятига йўналтиришда ҳам маҳалланинг иштироки, роли ортиб бормоқда. Шунингдек, маҳалла ҳудудидаги ишлаб чиқариш корхоналари томонидан моддий жиҳатдан қийналган ёшларни иш билан таъминлашга эътибор қаратилаёпти. Маҳаллий ҳокимият ва юқори органларга мурожаат қилиш орқали бу борадаги мавжуд муаммоларни ҳал этиш бугунги кунда маҳалла фаолиятининг устувор йўналишларидан бирига айланиб бормоқда.

Бу каби вазифалар фуқаролар йиғинининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси зиммасида. Уларнинг фаолияти тўғрисидаги Низомда белгиланганидек, маслаҳатчи ота-оналарнинг ёш авлодни тарбиялаш бўйича ҳуқуқий, маънавий-ахлоқий ва физиологик билимларини ошириш мақсадида фуқаролар йиғини ҳузурда ташкил этилган "Ота-оналар университети" фаолиятига, шу билан бирга, тарбияга оид масалалар юзасидан таълим муассасалари билан ҳамкорликни таъминлашда "Оила—маҳалла—таълим муассасаси" механизмини кучайтириш бўйича тасдиқланган чора-тадбирлар мажмуаси амалга оширилишига кўмаклашиши лозим. Ташкил этилаётган ўқув курсларида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ходимларининг педагогик-психологик ҳамда ҳуқуқий билим ва малакалари янада оширилиши эса ёшларимизни баркамол қилиб тарбиялаш ишига муносиб ҳисса бўлади.

Аброр УМАРҚУЛОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Истиқлол йиллари мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш сари дадил қадам ташланди. Турли соҳалардаги интеграциялашув республикаимизни халқаро ҳуқуқнинг тўлақонли субъектига айлантирди. Жумладан, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг ратификация қилиниши муҳим аҳамият касб этди.

Ўзбекистонда инсоннинг шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини таъминлаш борасида изчил ва тизимли сиёсат амалга оширилмоқда. Мустақкам қонунийлик тизими барпо этилиб, 8та конституциявий қонун, 15та кодекс ва 600дан ортиқ қонун қабул қилинди. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш соҳасида миллий манфаатларимизга мос келадиган хорижий мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар билан фаол ҳамкорлик олиб борилмоқда. Ўзбекистонда халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормалари устуңлиги конституциявий асосда эътироф этилади. Бугун мамлакатимиз инсон ҳуқуқлари бўйича 70дан зиёд халқаро ушжат, жумладан, БМТ томонидан инсон ҳуқуқлари бўйича қабул қилинган 10 асосий халқаро шартномани ратификация қилиб, ўзининг халқаро мажбуриятларини бажариб келмоқда.

Марказ БМТнинг Ўзбекистондаги Тараққиёт Дастури, ЕХХТнинг Ўзбекистондаги Лойиҳалар Координатори, Халқаро меҳнат ташкилоти, Ўзбекистондаги Европа Иттифоқи Делегацияси, ЮНЕСКО, ЮНИСЕФ, Халқаро қизил яримой жамияти, хорижий мамлакатларнинг элчихоналари, Германиянинг техник ҳамкорлик бўйича жамияти, бир қатор жамғармаларнинг мамлакатимиздаги ваколатхоналари ва бошқа ташкилотлар билан ҳамкорлик ўрнатган. Инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга йўналтирилган турли лойиҳалар биргаликда амалга оширилмоқда.

Ўтган давр мобайнида марказ томонидан 30га яқин миллий матбуза ҳамда БМТ шартномавий органлари ва БМТ Инсон ҳуқуқлари кенгашининг Универсал даврий ҳисобот тавсиялари бажарилиши юзасидан 10дан ортиқ миллий режа тайёрланди. 120дан зиёд номдаги тўплам, китоблар ва бошқа адабиётлар давлат тили

Серкўёш заминимиз жаҳонга кўплаб мутафаккиру олимлар, улуг аллома ва фозилларни тарбиялаб етказган. Математика фани ҳақида сўз кетганда, ана шундай буюк алломаларимиздан бири ал-Хоразмий номи ёдга олинади. Унинг илмий мероси бугун ҳам нафақат юртимиз, балки дунё олимлари томонидан ҳам кенг ўрганилмоқда.

Ilmiy-amaliy seminar

Семинарда Математика институти директори акад. Ш.Аюпов, Абу Райхон Беруний номидаги Шарқшунослик институти директори, ЎзФА вице-президенти Б.Абдуҳалимов юртимизда буюк алломаларимизнинг бой меросини тадқиқ этиш учун кенг имкониятлар яратиладигани, математика фани ривожига катта ҳисса қўшган аллома ал-Хоразмийнинг ҳаёти ва фаолиятини чуқур ўрганиш, ажодларга муносиб ворислар тарбиялаш борасида кўплаб ишлар амалга ошириладигани алоҳида таъкидлади.

АЛ-ХОРАЗМИЙ МЕРОСИ ВА ҲОЗИРГИ ЗАМОН

Ўзбекистон Миллий университети қошидаги Математика институтида буюк математик, қомусий олим Муҳаммад ибн Мусо ал-Хоразмий таваллудининг 1230 йиллигига бағишлаб ЎзФА Шарқшунослик институти, Тошкент давлат ахборот технологиялари, Тошкент давлат техника университети, Имом Бухорий халқаро маркази ва Ўзбекистон Математика жамияти ҳамкорлигида «Муҳаммад ал-Хоразмий мероси ва ҳозирги замон» мавзусида илмий-амалий семинар ўтказилди.

Анжуманининг илмий қисмида иштирокчилар Ал-Хоразмий илмий меросининг математика, информатика, табиий, ижтимоий-гуманитар фанлар ва фалсафа ривожига аҳамияти ҳақида кенг маълумотга эга бўдилар.

Назозат ХОЛМЕТОВА, «Ma'rifat» муҳбири

ЁШЛАРДА МУТОЛААГА ИШТИЁҚ ОРТДИ

Юносбод туман ахборот-ресурс марказида октябрь — она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлигининг якунига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

Ёшлар ўртасида китоб мутолаасига қизиқишни янада кучайтириш, бой меросимиз, хусусан, она тилимизга ҳурмат туйғусини кучайтириш мақсадида ташкил этилган тадбирда методистлар, тумандаги умумтаълим муассасаларининг ўқитувчи ва ўқувчилари иштирок этдилар.

Ахборот-ресурс маркази ва мактаб кутубхоналарининг ўзаро ҳамкорлиги натижасида ойлик давомида ўқувчиларнинг китобхонлик даражаси оширилгани, ижодкор ёшлар рағбатлантирилгани, турли кўргазма ва мутолаа кечалари уюштирилгани таъкидлаб ўтилди.

— Тадбир давомида ўқувчилар ўртасида «Она тили — миллат кўзгуси» мавзусида деворий газеталар, «Мен севган китоб» мавзусида иншолар танлови ўтказилиб, голиб ўқувчилар китоблар билан тақдирланди, — дейди АРМ раҳбари З.Зайнутдинова.

МУХБИРИМИЗ

ON-LINE МУЛОҚОТ

Ўқувчиларнинг дарсга қизиқишини оширди

Октябрь — она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлиги доирасида мактабимизда таълимнинг замонавий педагогик ва инновацион технологиялари асосида, АКТдан фойдаланилган ҳолда очик дарслар, тўғарак машғулоти ўтказилмоқда.

Мактабимизнинг 8-«А» синфида ўтказилган «Қутағу билиг» дostonи таҳлили мавзусидаги очик дарсда олим Боқижон Тўхлиев билан ўтказилган on-line мулоқот ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотди. Она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Хулқархон Ўрозованинг 9-«В» синфидаги очик дарси, методбирлашма аъзоси Муниса

Расулованинг «Ёш актёрлар» тўғариги тақдироти ҳам юқори баҳоланди.

«Тил — миллат кўзгуси» мавзусидаги тадбирда шоир ва олимлар билан адабий учрашув ташкил этилди. Тадбирда Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзо, филология фанлари номзоди Гулноза Жўраева ва яна бир қатор ижодкорлар иштирок этишди. Ўқувчилар ижро этган шеър, қўшиқ, сахна кўринишлари кечага ўзгача файз қилди.

Гулбаҳор АЗИМОВА, Чилонзор туманидаги 201-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси

ШЕЪР АЗИЗ ОЛАМ АРО

Учтепа туманидаги 106-умумтаълим мактабида она тили ва адабиёт, ўзбек тили фанлари ойлиги доирасида «Шеър азиз олам аро» деб номланган тадбир бўлиб ўтди. Унда туман ХТМФМТЭ бўлими ходимлари, ёзувчи ва шоирлар ҳамда ота-оналар иштирок этди.

— Она тилимизга бўлган эътиборни ўқувчилар онг ва шуурига синдиришда мана шундай тадбирларнинг аҳамияти катта, — дейди туман ХТМФМТЭ бўлими мутахассиси Нилуфар Йўлдошева. — Ёзувчи ва шоирлар билан бўлган учрашувлар ҳам ўғил-қизларда сўз сехрини англашга, тилимизнинг бетакор гўзаллигини ҳис қилишга ўргатади. Жумладан, бугунги кеча ҳам ўқувчилар қалбида она тилимизга меҳр уйғотиб, ажодларимиз ижоди билан яқиндан танишишга хизмат қилди.

Учрашувда болалар ёзувчиси Худойберди Тўхтабоев сўзга чиқиб, она тилимизнинг гўзаллиги ажодларимиз асарларида, мақолу шеърларида сақланиб қолганини таъкидлаб ўтди. Кеча сўнгида ўтказилган баҳру байт танловида 8-синф ўқувчиси Мухлиса Мухсимова, мақол айтиш бўйича эса 5-синф ўқувчиси Абдулазиз Абдуллаев голиб деб топилди.

Марғуба ИСАМЕТОВА, мактабнинг она тили ва адабиёт фани методбирлашмаси раиси

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ – ОЛИЙ ҚАДРИЯТ

Юртимизда инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар мустақилликнинг илк йилларидан шакллантирила бошлади. Халқаро ташкилотлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорликни кенгайтириш, давлат муассасалари ходимлари ва аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш мақсадида Президентимизнинг 1996 йил 31 октябрдаги фармони билан Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази тўзилди. Марказ давлатга қарашли идораларро таҳлил, тушунириш ва мувофиқлаштириш органи ҳисобланади, яъни мазкур орган инсон ҳуқуқлари соҳасида давлат бошқарув органлари фаолиятини мувофиқлаштиради, миллий матбузалар тайёрлайди, давлат хизматчиларини инсон ҳуқуқлари муҳофазасига доир маълумотлар билан таъминлайди, бу борда тарбиёт-ташвиқот ишларини олиб боради.

Миллий марказнинг асосий мақсади — устувор вазифаларни ҳар томонлама ҳал этиш йўли билан Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги Миллий фаолият дастурини, ҳуқуқ ва эркинликларни ҳимоя этишнинг кўп жиҳатли тизимини ишлаб чиқиш ва ҳаётга таътиб этиш, қонунийликни такомиллаштириш, ноҳуқумат ҳуқуқни ҳимоя этиш ташкилотлари фаолиятининг самарали шакллари ривожлантириш, инсон ҳуқуқларига риоя қилиш кафолати сифатида ахборот олиш эркинлигини таъминлаш, таълимнинг кўп мақсадли тизимини — алоҳида ихтисослашган курслардан тортиб оммавий маълумот-танишув дастурларига таъкил этиш, ижро ҳокимияти доирасидаги вазирликлар, қўмиталар, идоралар ва муассасаларнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштиришдан иборат.

лида кўп минг нусхада чоп этилди. Марказнинг ахборот-ҳуқуқ бўлими ҳузурида ўзбек ва хорижий тилларда нашр этилган 5000дан зиёд китоб фондига эга, Марказий Осиёда ягона ихтисослаштирилган оммавий кутубхона фаолият юритмоқда.

Марказ фаолиятининг кўлами ҳақида тўхталадиган бўлсак, қуйидаги рақамларни келтириш kifфоя. Биргина жамоатчилик билан алоқалар бўлимида ўтган йили фуқароларнинг сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, шахсий ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилган 1456 ҳолат бўйича ариза, шикоят ва тақлифлар қондирилди. Шунингдек, ҳар йили телефон орқали бўладиган 3000га яқин мурожаатларга марказ томонидан ўз вақтида жавоб қайтарилди.

Юртбошимизнинг 2008 йил 1 майдаги «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қабул қилинганлигининг 60 йиллигига бағишланган чоратадбирлар дастури тўғрисида»ги фармони Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтларнинг ҳуқуқий мақомини мустақкамлаш йўлида муҳим қадам бўлди. Фармонда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тизимини ташкилий-ҳуқуқий жиҳатдан янада такомиллаштириш, шунингдек, мазкур йўналишда фаолият кўрсатувчи миллий институтларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш, моддий-техник базани мустақкамлаш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилган. Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар фаолияти халқаро стандартларга мувофиқлаштириладигани мамлакатимизда бу борда катта тажриба тўпланиб бораётганидан даракдир.

Лукмонжон ИСОҚОВ, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази ходими

САЁХАТНОМА

Саёхатнома – Саёхат таассуротлари натижасида юзга келган асар. Саёхатномаларни мазмун эътибори билан икки гуруҳга бўлиш мумкин.

1. Машхур сайёҳларнинг турли минтақаларга қилган саёхати тафсилотларидан иборат саёхатномалар. Тарихий аҳамиятга молик бўлган бу типдаги асарларда муайян мамлакат ёки мамлакатлар табиати, урф-одатлари, ижтимоий тузуми ҳақида далилий маълумотлар келтирилади (Абу Дулаф, Носир Хисрав, Марко Поло, Ибн Баттута, Клавихо, Сейде Али Раис, Авлиё Чалабий, Вамбери, Е. К. Мейендорф, Радищев, Ч. Валиханов...).

2. Саёхат таассуротларининг бадий-эмоционал тасвиридан иборат бўлган поэтик асарлар. Махмурнинг "Қурама вилояти ва Кандир довонидан ўтишнинг таърифи" деб аталган 19 бандли мухаммасини шеърӣ саёхатноманинг ўзига хос намунаси деб аташ мумкин. Муқимий "Саёхатнома"си ўзининг ижтимоий моҳияти ва юксак бадияти туфайли бу жанрнинг етук намунаси сифатида шуҳрат қозонган. Халқчил мураббаъ(аааб,) жанрида ёзилган бу асар Қўқондан Шохимардонгача(19 банд), Рафқонгача(11 банд) ва Исфарагача(31 банд) бўлган йўл ва қишлоқлар таърифига бағишланган. Шоир ўзи кузатган ҳар бир манзилнинг ижобий ва салбий жиҳатларини ҳолис тасвирлашга интиланган.

**Шерсиз эмасдур бешалар,
Бордур саховатпешалар.
Қилмагъ ёмон андишалар,
Яхшилари ҳам бор экан.**

Завқийнинг 1888 йили ёзган ўн банддан иборат "Шоҳимардон хотираси" услубан Муқимий саёхатномасига яқин туради. (Бу ҳам мураббаъ шаклида, радиф — "экан", вазн ҳам бир хил.)

Муқимий:
**...Аммо назарда Рошидон,
Фирдавс боғидин нишон.
Уйнаб оқар оби равон,
Саҳни гулу гулзор экан...**

Завқий:
**... Икки тарафдин сой денг,
Кўм-кўм мусаффо чой денг.
Ҳар дам ичиб, ҳой-ҳой денг,
Оби ҳаёти жон экан...**

Жонмуҳаммад Жонийнинг(XIX аср II ярми) 156 мисрадан иборат "Ҳикояти сайри Жоний" асари — шоирнинг Зарафшон водийси бўйлаб қилган олти ойлик сафари тафсилотларини қамраб олган ўзига хос саёхатнома. Убайдулло Маҳдум Фурбат(1850—1918) Қўқондан Наманганга қилган сафари таассуротларини(17 бандли) мухаммас тарзида баён қилган. Шоир Нодим Намангоний(XIX) ҳам ўз саёхат таассуротларини шеърға солган.

Чархий ва Собир Абдулланнинг мушоара тарзидаги 38 бандли "Пахтазор саёхатномаси"да ҳам Муқимий услубининг таъсири сезилиб туради.

Чархий:
**...Тўрт шоиру етти адиб,
Қутлуг сафар бўлди насиб.
Бизларга йўлдошу ҳабиб,
Илҳомчимиз даврон экан...**

* Давоми. Боши «Ma'rifat»нинг 81-, 83-сонларида.

Собир Абдулла:

**Тўғри йўл олдик Бешарик,
Дил равшану кўнгил ёруқ.
Таъвишу ғамдан зарра йўқ,
Аммо қувонч чандон экан...**

ТАЗКИРА

Тазкира (ар.: хотира, эсга олмоқ) — шоир ва олимларнинг таржимаи ҳоли ва ижодиёти ҳақида маълумот берувчи тарихий-адабий мажмуа. Бирор шахс ҳақидаги муҳим маълумотга унинг машхур асарларидан характерли мисоллар илова қилинади. Тазкиранавислик тарихидаги икки муҳим йўналишни алоҳида қўрсатиш мумкин.

1. **Тарихий-ирфоний мавзудаги тазкиралар.** Бундай тазкиралар атоқли мутасаввиф ва олимлар шахсияти, дунёқараши ва ижодий меросини ёритишга бағишланган. "Табақат ус-суфия" (Абдурахмон Су-

аср бошларида Бухорода ўнлаб тазкиралар тузилган.

Табибий томонидан тузилган икки тазкира Феруз ва хоразмлик шоирлар ҳақида маълумот беради. Лафасийнинг(1880—1945) "Хива шоир ва адабиётшуносларининг таржимаи ҳоллари" асари тазкиранинг охириги намунаси бўлса керак. Чунки бу жанрнинг ўрнини антологиялар эгаллай бошлаган.

3. **Адабий жанрлар бўйича тузилган тазкиралар** ҳам машхур. Масалан, Мулло Абдулнаби Фахруззамон Қазвиний томонидан 1618—1619 йиллари Ҳиндистонда тузилган "Тазкираи майхона" фақат соқийнома жанрида ижод қилган шоирлар ҳақида маълумот беради.

Табибий 1909 йили Феруз дари шоирларининг фақат муҳаммас ва масаддаслари ҳақида маълумот берувчи "Муҳаммасоти мажмуат уш-шуарои Фирӯзшоҳий" тазкирасини яратган.

Ёқубжон ИСҲОҚОВ

СЎЗ САНЪАТИ СЎЗЛИГИ*

ХАМСА

Хамса(ар.: беш, бешлик) — бир муаллифнинг маснавийда ёзилган бешта дostonидан таркиб топган тўпلام. Хамсачилик аънаъасининг асосчиси — буюк озарбойжон шоири(форсийнавис) Низомий Ганжавий(1441—1203). Низомий "Хамса"си қуйидаги дostonлар мажмуидан иборат: 1. "Маҳзан ул-асрор". 2. "Хусраву Ширин". 3. "Лайлию Маҳнун". 4. "Хафт пайкар". 5. "Искандарнома".

Низомий аънаъасини ижодий давом эттирган ижодкорлар сифатида Ҳиндистоннинг форсигўй "булбул"и Амир Хусрав Деҳлавий (1253—1325) ҳамда туркий тилдаги беназир "Хамса" муаллифи Мир Алишер Навоий эътироф этилган.

Хусрав "Хамса"сининг таркиби: 1. "Матлаъ ул-анвор"(Ёритгичларнинг қиқиши). 2. "Ширин ва Хусрав". 3. "Маҳнун ва Лайли". 4. "Хафт биҳиш"(Саккиз жаннат). 5. "Ойнаи Искандарий" (Искандар кўзгуси).

Алишер Навоий "Хамса"сининг мундарижаси: 1. "Ҳайрат ул-аброр". 2. "Фарҳод ва Ширин". 3. "Лайли ва Маҳнун". 4. "Саъбаи сайёр". 5. "Сади Искандарий".

Абдурахмон Жомийнинг етти дostonни ўз ичига олган "Хафт авранг"(Етти тахт) асари таркибидаги учта маснавий — "Тухфат ул-ахрор", "Лайли ва Маҳнун" ва "Хирадномаи Искандарий" хамсачилик аънаъасини эслатади.

ХАМД

Ҳамд(ар.: мактов, мадх) — Оллоҳ мадҳига бағишланган асар, насрий ва шеърӣ асарлар муқаддимасида келтирилган Оллоҳнинг васфи. Мусулмон муаллифлар ўз асарларини(қатъий қоидага биноан) "Бисмиллоҳ", Оллоҳ ҳамди ва Пайғамбар мактови — наът билан бошлаганлар:

Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим. Ул Ҳолиқ Ҳамдиким...

**Ҳамд ангаким, вожиби
биззот эрур,
Ҳомид анинг зотиға
заррот эрур.
Ваҳдати зотиға
куёшдек тонук,
Заррадин афзину
куёшдин ёруқ.**

(«Ҳайрат ул-аброр»,
жамъи 42 байт)

Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим.

**Ҳамд ангаким, зотиға ҳамд
ончаким сазовордур, айтса
бўлмас...**

(«Маҳбуб ул-қулуб»).

Алишер Навоий "Ҳазойин ул-маоний"да аънаъавий девонларда бўлмаган яна бир янгиликни жорий қилди. Ҳар бир ҳарфга мансуб ғазаллар, гўё мустақил асардек, ҳамд, наът руҳидаги ёки бирор ибратомуз ғазал билан бошланади: "Ҳар ҳарф ғазалиётининг аввалги ғазалин ё Тенгри таоло ҳамди била мувашшаъ, ё Расул алайҳиссалом наъти била муфаттаъ, ё бир мавъиза билаким, бу икки иштин бирига дол бўлғай, муваззаъ қилинди" («Бадое ул-бидоя» дебочаси).

ҲОЛОТ

Ҳолот("хол"нинг кўплиги) — Алишер Навоий асос солган мемуар-ёдномо руҳидаги жанр. Ҳолотни **"моноқиб"** жанрининг мутлақо янги намунаси деб баҳолаш мумкин.

"Ҳолот"ларни "моноқиб" билан яқинлаштирадиган жиҳатлари:

Биринчидан, иккаласи ҳам муаллифнинг ўз пири-муршидлари ва устозлари тавсифига бағишланган. Иккинчидан, ҳолотларда ҳам тасвир марказида турган зот шахсияти учун хос хислатлар тасвирига алоҳида урғу берилган.

Лекин моноқибда, муаллифнинг мамдуҳ ҳақидаги ўз таассуротлари билан бир қаторда, у ҳақдаги турли ҳикоя ва ривоятлар ҳам қамраб олинган. Ҳолотларда бундай аънаъадан воз кечилган.

Ҳолотда мамдуҳ ҳақидаги хотираларнинг ҳам барчаси эмас, балки энг характерли ва муҳимларигина танлаб олинган. Моноқибда эса, асосий "қаҳрамон"(образ) гайритабиий қудратга эга ярим афсонавий шахс сифатида кўринса, ҳолотларда реал инсонга хос хусусиятларга эга бўлган инсон қиёфасида намоён бўлади.

"Ҳолоти Сайид Ҳасан Ардашер", "Ҳолоти Паҳлавон Муҳаммад" асарларининг ўзи ҳам бу жанрларнинг объектив моҳиятидан далolat қилади.

Алишер Навоийнинг бу жанр соҳасидаги кашфиётлари содиқ шоғирди Хондамир томонидан давом эттирилди ("Мақорим ул-ахлоқ").

Телемедицина сўзини биринчи марта эшитган инсонда бу ўзи нима, телевидениега оид нарсамми ёки тиббиётгами, деган савол туғилиши табиий. Баъзилар телемедицина деганда, тиббий йўналишдаги кўрсатувларни тушуна ҳам ажаб эмас. Бироқ замонавий тиббиёт кашфиётларидан бири дея этироф этилаётган мазкур йўналишнинг ўзига хос томонлари ва имкониятлари ҳақида тўлароқ маълумотга эга бўлар экансиз, фикрингиз бутунлай ўзгаради.

ТЕЛЕМЕДИЦИНА:

ЗАМОНАВИЙ ТИББИЁТНИНГ КЕНГ ИМКОНИЯТЛАРИ

Масофадан тиббий хизмат кўрсатиш, яъни телемедицина нима, деган саволга мутахассислар турлича жавоб беришади. Айримлар уни тиббиёт нуктаи назаридан, баъзилар сиёсий ва технологик томондан шарҳлашга уринади. Масалан, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг Телемедицина умумий концепциясида келтирилган таърифга кўра, "Телемедицина – телекоммуникация ва ахборот технологиялари воситасида масофадан кўрсатиладиган тиббий хизмат ва фаолиятнинг комплекс жамланмиси. У бутун дунёда соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш, касалликлар тарқалиб кетишини назорат қилиш, аҳолининг тиббий саводхонлигини оширишга хизмат қилади". Америка телемедицина ассоциацияси маълумотларига эса, ундан кўзланган асосий мақсад, бир-биридан узоқда бўлган бемор ва шифокор, тиббиёт муассасалари ўртасида маълумот алмашиш кўпригини яратишдир. У телекоммуникация воситаларидан фойдаланган ҳолда шифохона ва тиббий марказлар, уларда хизмат қилувчи тиббиёт ходимлари ўртасида алоқа алмашиш, мутахассисларнинг узлуksиз таълим олишини жорий этиш, энг муҳими, узоқ масофадаги беморларга тезлик билан ташхис қўйиш, тиббий маслаҳат ва биринчи ёрдам кўрсатишини назарда тутати. Демак, телемедицина технологиялари ёрдамида узоқ, бориш қийин бўлган ҳудудлардаги беморга, шунингдек, фавқуллодда вазиятлар рўй берган тақдирда шифокорлар гуруҳи этиб келгунга қадар энг зарур тиббий муолажаларни амалга ошириш, малакали тиббий ёрдам кўрсатиш имкони мавжуд. Шифокорлар электрон почта ёки бошқа алоқа воситалари орқали олинган рентген суратлари, компьютер томографияси, электрокардиограмма сингари лаборатория-таҳлил натижаларига қараб ташхис қўйишлари мумкин. Тавқидлаш ўринлики, бутун дунёда соҳа мутахассисларининг йиллик шаҳарлардаги ихтисослашган тиббий марказларда фаолият юритиши натижаси-

да тиббий хизматнинг марказлашуви вуҷудга келган эди. Биз сўз юритаётган "кашфиёт" эса узоқ шаҳардаги малакали шифокорнинг чекка бир кишлоққа бормаи туриб, тиббий муолажаларни анъанавий усулдагидек тўлақонли бажариши учун зарур имкониятларни яратади. Шу боис ҳам бугунги кунда АҚШ ва Европада 300дан зиёд тиббиёт муассасаларида телемедицина хизматлари ишончли равишда фаолият кўрсатиб келмоқда.

Телефонда узатилган тўлқинлар

Телемедицинанинг қачон ва қаерда пайдо бўлгани ҳусусидаги баҳслар ҳали ҳам давом этмоқда. Айрим манбаларда келтирилишича, 1905 йили УТТ (ультратовуш тўлики) асосчиси В.Эйтховен биринчи марта кардиотўлқинларни телефон тармоқлари орқали узатишга уриниб кўрган. Бу даврга келиб Швеция университетлари мутахассислари томонидан радионалларда тиббий маслаҳатлар бериб борилган. Орадан бир неча йил ўтиб, АҚШда телевизион тиббий йўналишдаги маслаҳат дастурлари иш бошлади. 1965 йилга келиб йўлдош орқали ўтказилган мураккаб юрак операциясининг америкалик кардиожароҳ томонидан масофадан бошқарилгани, натижада бир инсоннинг ҳаёти сақлаб қолинишига эришилгани телемедицинанинг нечоғли зарурлигини амалда намоён этиди.

20 баробар арзон муолажа

"Wikipedia" манбасида келтирилишича, телемедицина имкониятлари кенг бўлиб, улардан биринчиси, масофадаги маслаҳат бериш хизмати-дир. Тиббий маслаҳатлар "қондирилган" ҳамда "on-line" – реал вақт режимида бериб борилади. "Қондирилган" маслаҳатлар анча арзон ва қулай

бўлиб, электрон почта ёрдамида маълумот алмашишга асосланади. Баъзи хорижий давлатларда камхаржлиги ва юқори ахборот технологияларини талаб қилмаслиги боис шу усулдан кенг фойдаланилади. Ҳудудлардаги барча марказий шифохоналар бир тизимга улашиб, жараённинг самарали амалга оширилиши учун уларга муассасалардаги етакчи шифокорлар жалб қилинади. "On-line" маслаҳатлар эса замонавий телекоммуникация ютуқларини ўз ичига олган техник таъминот ва бошқа бир қатор махсус қурилмаларни талаб этади. Асосан видеоконференция тарзида ўтказилувчи бундай мулоқотлар бемор ва шифокор, шунингдек, бошқа бир неча қузатувчилар иштирокида олиб борилиши мумкин. Кўплаб ривожланган мамлакатларда видеомаслаҳатлар беморнинг ўзи яшаб турган ҳудуддан марказий шаҳарлардаги шифокорлар қабулига келиб-кейтиш учун сарфланадиган харажатларидан қарийб 20 баробар арзон тушуши ҳисоблаб чиқилган. Шу сабаб уни ҳаётга кенг татбиқ этишга бўлган эҳтиёж йилдан-йилга кучайиб бормоқда. Бундан ташқари, телемедицинанинг телетаълим, уй телетиббиёти, жарроҳлик операциялари трансляцияси каби қатор янги кўринишлари ҳам амалиётга жорий этилган.

Уй телемедицинаси

Мазкур усул тиббиёт муассасасида эмас, балки ўз хонадонда муолажаларни олаётган беморларга жуда қўл келади. Бемор соғлиғидаги ҳар бир ўзгариш махсус қурилмалар ёрдамида электрон тарзда дунёнинг исталган еридаги шифокорга юборилади. Жумладан, тана ҳарорати, қон босими, нафас олиш ва юрак уриш ритминини ўлчовчи мосламалар мониторга уланади ва улар, ўз навбатида, барча маълумотларни телемедицина марказига жўнатади. Тадқиқотчиларнинг фикрича,

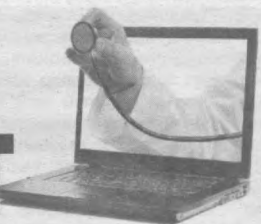
2017 йилга келиб бутун дунёда телемедицина хизматларидан фойдаланувчиларнинг сони 6 баробар ошади. Уларнинг асосий қисмини уйда даволанувчилар ташкил қилади. Уй телетиббиёти, айниқса, юрак ва нафас йўллари билан боғлиқ оғир хасталикларга учраган инсонларга қулайлик яратади.

Телетаълим

Телекоммуникация қурилмалари ёрдамида маъруза, семинар ва видеоконференциялар ўтказишни назарда тутати. Бунда маърузачи ёки ўқитувчи аудитория билан бемалол интерактив мулоқот уюштириши мумкин. Натижада шифокор ўз иш жойини тарқ этмаган ҳолда узлуksиз таълим олиш ва билимларини

Sharh

жимда Москвада қилинган очик юрак жарроҳлик амалиёти намоён этилган. Мазкур тажриба 2007 йили Марказнинг Москвадаги юрак қонтомир хирургияси илмий маркази билан уюштирган телемулоқотида ҳам давом эттирилди. 2013 йилнинг май ойида эса Хиндистондаги ARTEMIS тиббиёт марказидан ташриф буюрган делегация юртимиз нейрохирург ва травматолог-ортопедлари учун бир қанча мураккаб операциялар трансляциясини

бойитиш, тажриба алмашиш имкониятига эга бўлади. Айтиш мумкинки, телевидение орқали намоён этилувчи тиббий йўналишдаги кўрсатувлар ҳам телетаълимнинг бир кўриниши бўлиб, томошабинларнинг тиббий саводхонлигини оширишга хизмат қилади.

Жарроҳлик операциялари трансляцияси

Бутун дунёда телекўприklar ҳосил қилган ҳолда ҳар қандай мураккаб операцияларни тўғридан-тўғри узатиш ва тармоқ видеокамераларига уланган фойдаланувчиларга намоён этиш амалиётидир. Жарроҳлик амалиётлари трансляцияси тажрибали жарроҳлардан муайян операцияларни бажариш сирлари ва ўзига хос томонларини ўрганиш, фикр алмашишнинг энг қулай воситаси ҳисобланади. Мутахассисларнинг таъкидлашича, трансляция операциялари бугун АҚШ, Германия, Япония каби ривожланган давлатлардагина эмас, кўплаб МДХ мамлакатларида ҳам кенг тарқалиб бормоқда. Жумладан, бу усулдан Ўзбекистонда ҳам бир неча йиллардан буён самарали фойдаланиб келинмоқда. Масалан, В.Вохидов номидagi Республика ихтисослашган хирургия марказининг расмий сайтида ёзилишича, 2006 йили Тошкент врачлар малакасини ошириш институтида Москва-Тошкент-Самарқанд телекўприги ташкил этилиб, мулоқот давомида on-line ре-

кўрсатиб беришди.

Айтиш жоизки, 2008 йил 14 ноябрда МДХга аъзо давлатлар ўртасида "Биргаликда миллий телемедицина маслаҳат-диагностика тизимини яратиш соҳасида Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги иштирокчи-давлатларининг ҳамкорлиги тўғрисида" меморандум имзоланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 27 августдаги 1607-сон қарорига асосан, Санкт-Петербург шаҳрида 2010 йил 19 ноябрда қабул қилинган "Биргаликда миллий телемедицина тизимларини яратиш ва уларни янада ривожлантириш ва фойдаланишда МДХ иштирокчи-давлатларининг ҳамкорлиги тўғрисида"ги битимга имзо чекилди. Мазкур ҳужжатлар юртимизда телемедицина хизмати ва миллий тизимини жорий этиш, уни ривожлантириш, кенг жамоатчиликка таништириш ва фойдаланиш қўламини янада кенгайтириш учун муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, телемедицина тиббиёт мутахассислари олдида турган, жаҳон миқёсида ечимини кутаётган кўплаб муаммоларни ҳамкорликда ҳал этиш учун хизмат қилмоқда. Бу борада шифокорларда узоқ йиллик тажриба ва маълумотларнинг маъжудлиги келгусида ушбу соҳани янада ривожлантиришда янгидан-янги имкониятларга кенг эшик очади.

Шоҳсанам НИЁЗОВА
тайёрлади.

ХИССИЁТГА БЕРИЛУВЧАН БЎЛМАНГ

АҚШнинг Нью-Жерси штатидаги Тиббиёт ва стоматология университетида изланиш олиб бораётган бир гуруҳ олимлар кучли хавотир ва ҳиссиётга берилувчанлик инсоннинг руҳий ва жисмоний саломатлигига салбий таъсир кўрсатиб, буйрақларда тош пайдо бўлишига олиб келиши мумкинлигини таъкидлашмоқда.

Олимлар тажрибага жалб этилган 400 нафар кўнгиллининг турмуш тарзи ва саломатлигига оид барча маълумотларни таҳлил қилиб, ўзаро солиштириб чиқишди. Маълум бўлишича, буйрак ва сийдик йўлларида

тош мавжуд қарийб барча беморлар турмушдаги келишмовчилик, иш шароитининг ноқулайлиги, моддий етишмовчилик ва бошқа кўплаб стрессли ҳолатлар юзасидан соғлом кишиларга қараганда уч баробар кўпроқ шикоят қилишган.

Бугунги кунда кўпчилик олимлар буйрақларда тош пайдо бўлишининг аниқ сабаблари тўғрисида бир тўхтамга кела олишгани йўқ. Агар бунинг сабаблари аниқланса, катта миқдордаги маблагнинг тежалишига эришиш мумкин. Зеро, биргина АҚШнинг ўзида ушбу хасталикни даволаш учун ҳар йили 2 миллиард доллар атрофида маблаг сарфланади.

СЕЛЕН — САЛОМАТЛИК ВА ЁШЛИК КЎМАКЧИСИ

Агар узоқроқ умр кечириш ва доимо ёш кўринишини истасангиз, таомномангизга селен моддаси мавжуд маҳсулотлардан кўпроқ қиритинг. Германиялик олимлар организмда мазкур модданинг етишмовчилиги хавфли саратон хасталикларини келтириб чиқариши ва тўқималарда қарши жараёнини тезлаштириши мумкинлигини исботлашди.

Берлиндаги Шарит экспериментал эндокринология институти мутахассислари Брауншвейгдаги Техника университети олимлари билан ҳамкорликда таркибда селен мавжуд бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари инсон

саломатлигига ижобий таъсир кўрсатишини таъкидлашмоқда. Уларнинг фикрича, бундай маҳсулотлар узоқ муддат ёш ва навқирон бўлиб юриш ҳамда турли хавфли хасталиклардан ҳимояланишга ёрдам беради.

Лаборатория шароитида ўтказилган тажрибада инсон қони таркибидagi селенопротеин оксиди организмга селен моддасининг ўзлаштирилишини таъминлаши маълум бўлди. Селен эса, ўз навбатида, организмни эркин радикаллар(қариш ва касалликларга сабаб бўлувчи молекулалар)дан ҳимоя қилади. Унинг етишмовчилиги саратон хасталиклари хавфининг ортишига олиб келади.

Айни пайтда олимлар организмда селенопротеин миқдорини бир меъёрга сақлаб туриш усулларини топиш мақсадида изланишлар олиб бормоқда. Бу борада энг маъқул йўл сифатида эса таркибда селен мавжуд бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш тавсия этилмоқда. Жумладан, тухум сариги, сарсабил, қўзқоринлар, маккажўхори ва ёнғоқлар ана шу фойдали моддага бойлиги билан ажралиб туради.

ли идора ходимларига тезда хабар бериш ҳар биримизнинг ҳам фуқаролик, ҳам инсонийлик бурчимиздир.

Айниқса, ҳозирги пайтда чор-атрофда йғилиб қолган, олиб чиқиб ташланиши муаммо бўлаётган ҳазонлар, дарахт шох-шаббаларига ўт қўйиш ҳолларини кўрсангиз, бепарво бўлмасдан зудлик билан тегиш-

ли чораларни қўллаб, табиат мусаффолигига ўз ҳиссангизни қўшинг. Шу билан ёнғинлар оқибатида келиб чиқувчи кўнгилсизликларнинг барҳам топишига ҳам кўмаклашган бўласиз.

Улуғбек УСМОНОВ,
Ҳамза тумани ИИБ ЁХБ
кичик инспектори, сафдор

ОВ ЖОНИВОРЛАР КЎПАЙИШИГА ОЛИБ КЕЛДИ

Австралияда маҳаллий аҳоли томонидан олов ёрдамида эчкизмарларнинг кўп миқдорда ов қилиниши уларнинг камайишига эмас, аксинча, кўпайишига олиб келмоқда. Бу ҳақда АҚШдаги Стенфорд ва Юта университетлари биологлари «Proceedings of the Royal Society» журналида маълум қилган.

Австралияда истиқомат қилувчи Марту аборигенлари Гульда эчкизмарларини бутазорларни ёқиш орқали овлашади. Ушбу усул овчиларнинг жониворлар уяларини осонгина топиб олишига ёрдам беради.

Тадқиқотчилар изланиш олиб бориш учун тасодифий майдонларни танлашди. Тажриба участкалари асосан овчилар истиқомат қилувчи ҳудудлардан анча узоқда жойлашган бўлиб, бу ерларда инсон фаолияти натижалари деярли кўзга ташланмас эди. Изланишлар якунида бундай майдонлардаги эчкизмарлар сони энг кўп ов қилинувчи ҳудудларга қараганда икки баробар кўп экани маълум бўлди.

Олимлар фикрича, бунга ёнғин натижасида вужудга келувчи биологик ҳилма-ҳиллик сабаб бўлади. Ёнғин содир этилган ҳудудларда ўсимликлар таркиби ўзгариши (сукцессия) рўй бериб, ўз навбатида, эчкизмарларнинг асосий озуқаси ҳисобланган ҳашаротларнинг кўпайишига замин яратлади.

КЎЁШ НУРЛАРИ БИЛАН ДАВОЛАШ МУМКИН

Дунё миқёсида 5-7 фоиз болаларда ўта фаол ҳаракатчанлик кузатилади. «Гиперфаоллик синдроми» деб аталувчи ушбу ҳолатда болалар саломатлигида турли муаммолар юзага келиши мумкин.

Жумладан, уларнинг аксариятида уйку бузилиши кузатилади. Шунингдек, гиперфаоллик синдроми мианинг меъёрида ривожланишига тўсқинлик қилади. Мазкур касалликнинг келиб чиқишига эса боланинг эрта ёки меъёридан кам вазни бўлиб дунёга келиши, онанинг ҳомиладорлик даврида спиртли ичимликлар ва тамаки маҳсулотлари қабул қилгани, кўргошиндан заҳарланиш ҳам сабаб бўлиши мумкин.

«The Daily Mail» нашрининг маълум қилишича, голландиялик мутахассислар АҚШ ва бошқа 9та давлатда олиб борилган тадқиқот натижаларини ўрганиб чиқиб, серкўёш минтақаларда яшовчи болалар гиперфаоллик синдромига камроқ чалинишини аниқлашди. Йил давомидаги кўёшли кунлар гиперфаоллик синдромидан халос бўлишда ижобий таъсир кўрсатиши маълум бўлди.

Олимлар гуруҳи раҳбари, Голландиядаги Утрехт университети мутахассиси Мартин Арнснинг таъкидлашича, бу болалардаги биологик соат билан боғлиқ бўлиб, кўёш нурлари терапияси, уйку бузилиши ва суткалик биологик жараёнлар ритмининг меъёрлаштириш орқали ундан халос этиш мумкин. Шу боис ҳам мутахассислар болаларга кўпроқ вақтини кўёш нурлари остида ўтказишни тавсия қилишмоқда.

С.РУСТАМОВ тайёрлади.

Британиянинг Глостершир графлигидаги Лидни шаҳрида жойлашган мактабларнинг бирида компьютер хонасидан заҳарли ўргимчакларнинг топилиши дарсларнинг бекор қилиниши ва таълим муассасаси фаолиятининг вақтинча тўхтатилишига сабаб бўлган, ҳашаротлардан ҳеч ким жабр кўрмаган.

«The Sidney Morning Herald» нашрининг хабар беришича, Австралиянинг Сидней шаҳридаги Технология университети ҳудудида дарс вақтида портловчи модданинг сизиб чиқаётгани аниқланганидан сўнг беш мингга яқин талаба зудлик билан эвакуация қилиниб, хавфли модда зарарсизлантирилган.

АҚШнинг Невада штатида 12 ёшли ўқувчи томонидан содир этилган отишмадан бир кун ўтиб, Нью-Йорк шаҳрининг Бруклин туманидаги мактабларнинг бирида 13 ёшли ўқувчи дарсга ўқотар қурол билан қиргани сабаб қўлга олинган, воқеа сабаблари ўрганилмоқда.

Италиянинг Сицилия ороли қирғоқларида Шимоллий Африкадан денгиз орқали ноқонуний равишда Европа мамлакатларига йўл олган 800 нафарга яқин муҳожирнинг ҳаётини сақлаб қолиш учун сағй-ҳаракатлар олиб борилгани маълум қилинмоқда.

Ҳиндистон шарқидagi Орисса штатида рўй бераётган кучли ёнғингарчилик туфайли сув тошқинларидан 10 кишининг ҳалок бўлгани, 50 мингга яқин аҳоли хавфсиз ҳудудларга қўчирилгани 80 мингга яқин уйларга шикаст етгани ҳақида хабарлар тарқатилган.

Германиянинг Фрайбург шаҳридаги тамаддихонада 12 кишини, жумладан, ёш болаларни гаровга олган жиноятчи ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органи ходимлари ўртасидаги музокаралардан сўнг жиноятчи таслим бўлган, гаровдагилар ҳаёти сақлаб қолинган.

ОГОҲЛИК — БУРЧИМИЗ

Эртақдаги ҳақиқат

Қадим-қадим замонда, дин мусулмон томонда, меҳнат қилиб бахт толган, бўлибди бобо деҳқон. Қуларнинг бир кунда, изғинан излаб ўлжа, бўри келиб ёнига: «Қорним оч, йўқ дармоним, сени ейман, бобоқоним», деб унга ташланибди, чол кўзи ёшлариди.

— Мен сенга нон бераман, шаштингдан қайт, жўражон, қариган қоқ суйкам, қорнинг ҳам тўймас есанг. Нон бўлса жуда ширин, меҳнатнинг кўр маҳсули, жонимни омон қўйгин, ма, олгин — нонга тўйгин.

Бўри ҳам дарров кўнди, бир хуржун нонни еди. Қорнини қашлаб қолди, кўзлари чўкдек ёнди. «Нон, жуда ширин, — деди, — ўргатинг сирин, — деди. — Қорним тўқ бўлса агар, бошгага бермайман озор».

— Бўлсанг ҳам менга душман, мен сенга илдиним нон, бу дўстлик аломати, меҳнатнинг шарофати. Баҳорда ер сурасан, сўнг унга дон сепасан...

Бўри сакраб кетди, гўё орзуга етди. «Кейин нон ейманми?», деб думини ликиллатди. — Шошилма, ҳали эрта, меҳринг керак ерга, уни чикар бугдойлар ва бошқа ёввойи ўтлар, уларни юлиш керак, кўп меҳнат қилиш керак.

— Чўзмасдан гапни камайит, кейин нон ейманми, айт.

— Озгина сабр қилгин, ерга ишлов бергин, шунда тез ўсар бугдой, кўнглинг ҳам бўлар тоғдай.

Бўрининг боши эгилди, мўлтираб чолга термилди. — Икки ой ўтиб роса, сапсарик бўлар дала. Демакки, бугдой пишди, тез бошлаш керак ишни.

— Яъники, нон ейишни, — деб бўри гапни бўлди, чол эса қулиб деди: — Бугдойни ўриш керак, сўнг хирмон қилиш керак, дон қолга жойланган сўнг, тегирмонга бориш керак. Дон дегани ун бўлади, ундан хамир қилади, пишса тандирда хамир, дастурхон нонга тўлади.

Бўри шаштиндан қайтди, бобога раҳмат айтди:

— Бу иш қўлимдан келмас, меҳнатни жоним суймас, — деб йўлга тушди ғамгин, меҳнатдан қочди ғаним.

Бобонинг димоғи чоғ, бўрига бериб сабоқ, артиб пешона терин, кўтариб қўққа қўлин, ҳайқирди бор овозда: «Нон деган буюк неъмат, уни яратганлар мард».

Мана сизга оддий эртақ, билганларга ҳақиқат...

Буюк истеъдод эгалари

Тандирдан энди узилган нон хиди димоққа урилиши билан кўнглида бир антикиш пайдо бўлади. Дунёдаги энг ширин хид, қанча есанг ҳам, асло меъдага тегмайдиган егулик — нонга етказганига шукрона айтасан киши. Энг истеъдодли ижодкор ҳам нондек азиз неъмат яратолмайди. Шу сабаб бугдой эккан деҳқон, нон ёлган аёл қанчалар севимли эканлигини таърифлаш қийин. Оддий, лекин шарафли касб эгалари билан суҳбат чоғида бунинг яна бир қарра гувоҳи бўлдик, уларнинг нондек ширин сўзларини эшитиб, кўнглим тоғдек кўтарилди.

Мана тиллаша олиши керак. Табиатда бир қонун доим барқарор: меҳр буюк ва қудратли. Одамзоддан, барча тирик жонзотга, оддий ғиёҳ ҳам меҳрга муҳтож. Меҳр берсанг, тарбияласанг, ривож топади. Ерни яхши кўрмаган, тупроқ хидига маст бўлмаган деҳқон ҳеч қачон яхши ҳосил ололмайди. «Тупроқ хидига маст бўлиш» — қандай ажойиб ибора! Ахир, шу тупроқда ўлган галладан Ватан нони тайёрланади. Демак, тупроқ хиди, нон хиди бир-бирига эш. Ватан нонининг ўрнини эса ҳеч қандай егулик босолмайди. Бу ҳалол нондан еб улғайган юрт фарзандлари буюк ишларга қодир.

Нон бор, жон бор

Халқимиз орасида нонга

бўлади. Шоир Иброҳим Юсупов бир шеърда:

Нон ёлган янгалар
қилар илтифот,
Изн бермас асло
емай кетишга, —

дея таъкидлайди. Уйга бирор хабар айтиб ёки бирор нарса сўраб келган кишиларга чой ичмасам ҳам, «Нон еб кетинг», дейишади. У киши нондан озгина синдириб ейди ва «Тинчлик, омонликда қўришгаймиз, дастурхонимиз нонга тўла бўлсин», дея дуо қилади. Фақат жанозага айтган кишига «нон енг» дейилмайди. Чунки у нохуш хабар келтирди, тирик жоннинг жонсиз қолганини етказди...

Халқимизда нонушта, тушлик ва кечки таом пайти нон ейлади. Дастурхонга энг аввал нон қўйилади. Нонни бир қўлда синдириш ёки юзини

тон Республикаси Халқ таълими вазирлиги тасарруфидоги аниқ фанларга ихтисослаштирилган 2-умумтаълим мактабининг қорақалпоқ тили ва адабиёти фани ўқитувчиси Гулсара Султонмуродова. — Аввал иқтисод, кейин сиёсат, деганларидек, тўқчилик кўнгли хотиржамлигини таъминлайди. Кўнгли хотиржам инсонлар эса донм излашда бўлади. Биз болаларга эртақ ва турли ҳикоялар айтиб бериш орқали қўлда бор неъматни қадрлашга, шу йўл орқали улар қалбида Ватанга муҳаббат туйғусини шакллантиришга, миллий урф-одат, аъёнларимизга садоқат руҳида тарбиялашга ҳаракат қиламиз. Дарсликларда, ўқув қўлланмаларида нон ҳақида ажойиб маълумот, ҳикматлар берилган. Масалан, қадим замонларда саноксиз мол-давлати, қудратли қўшини ва адолатлилиги ила жаҳонга машҳур шоҳ овдан қайтаётди, отидан ерга ирғиб тушибди ва ниманидир қўлига олиб пешонасига теккизибди. Аёнлари ҳам тўхтаб: «Нима топдингиз, шоҳим?» дея сўрашибди.

— Баҳоси тенгсиз, ҳаттоки саройдаги барча олтинлар билан қиёслаб бўлмайдиган бойлик, — дея қафидоги нон ушғини кўрсатибди шоҳ.

— Шунинг учун отдан тушганмидингиз, бизга буюрсангиз ўзимиз олардик, — дея ҳайратланибди аёнлар.

— Йўқ, бундай ноҳожиз иш қилмасдим, — дебди шоҳ. — Нон ушғини биринчи мен кўрдим, агар уни олишни сизларга буюрганимда бу ҳурматсизлик ҳисобланарди. Нонни қадрлаш хоҳ шоҳ бўлсин, хоҳ гадо — ҳар кимнинг бурчидир.

Мана шундай тарбиявий ривоятларни болаларга ўқиб бериб, уларнинг бу борада фикрларини сўраш фойдалидир. Ҳар кун дастурхонимизни беэза турғувчи егулик — ноннинг қанчалик қадри эканлигини инсон болалигидан англаб етгани дураст.

Тўғри, халқимиз азалдан нонни қадрлаган, бугун ҳам қадрлайди. Қадимда ота-боболаримиз қизларини тандир ясовчи қулоллар оиласига келинликка беришни бахт билган. Нон ёпишни билмаган қиз турмушга тайёр эмас деб ҳисобланган. Сабаби — нонда ҳикмат кўп. У минг дардага даво, куч-қувват, керак бўлса, ижода ундовчи илҳом манбаидир. Ижоднинг баракка, меҳнаткаш халқим!

Несибеги
МАМБЕТИРЗАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

НОНДАН ЕБ КЕТИНГ!

боғлиқ ҳикматлар талайгина. Кимдир узоқ сафарга чиқса, бир сиқим тупроқ ёки Ватан нонидан бittасини олиб кетган. Сабаби — шу икки нарса уни она юрт каби ҳимоя қилган, соғинчига малҳам бўлиб, куч-ғайрат ила ишлашга даъват этган. Яна бир мисол: ҳарбий хизматга кетаётган ўғлонларга оналар нон тишлатган ва уни боласи қайтиб келгунча асраб қўйган. Ўша тишланган нон фарзандининг элга соғ-саломат қайтишини тилаб туради, дея ишонган. Нондан ризқинг кесилмасин, деган дуо ҳам шундан қолган...

Қорақалпоқларда ҳам нонга боғлиқ ажойиб удум бор. Кимдир нон ёпаётган пайт йўлдан ўтса, «Нон еб кетинг», дейишади ва дастлабки пишган нонлардан иккитасини йўловчи олдига олиб чиқишади. Бу шуни англатадики, йўловчининг йўлда ризқи

терс қаратиб қўйиш ҳурматсизлик ва тарбиясизлик аломатидир.

Яна бир қизиқ удум: икки ёшининг бошини қовуштириш, уларнинг бахт тўйларини ўтказишдан аввал қудалар нон синдириш маросимини ўтказишади.

Нон синдиришнинг маъноси: энди ризқимиз ўртада, бир нонни бўлишиб ейдиган қариндошмиз. Илоё, фарзандларимиз ҳаёти ҳам нондек ширин бўлсин, деганини англатади...

Қорни тўқнинг кўнгли тўқ

— Она ватан, она тили, ота-она, устоз каби мавзулар қаторида, албатта, болажонларга сув, табиат ва халқимизнинг асосий егулиги — нон ҳақида тарбия дарсларини ўтамиз, — дейди Қорақалпоғис-

БОЛАМИЗГА КЎМАКЛАШАЙЛИК

Бекатда автобус кутиб турибман. Қизчасини етаклаган бир аёл ўриндиққа келиб ўтирди. Қизалоқ ёқимтойгина. Бекатда турганларга ширинсуханлик билан «Ассалому алайкум» дейиши унинг ёқимтойлигини икки ҳисса оширадиган. У тимчасдан онасига турли саволлар берар, аёл ҳам эринмасдан жавоб қайтарарди. Бу ҳолатни кузатиб, миямга бир фикр келди: соғлом оила муҳитида соғлом дунёқарашли авлод улғаяди!

Фарзанднинг хушхулқ бўлиб улғайиши ота-онага боғлиқ. Баъзи ота-оналар боласи мактабдан келгач, бугун нималарни ўргангани, ўқитувчи уйга қандай вазифа бергани билан қизиқади. Дарсда ўтилган мавзуларни қанчалик ўзлаштирганини синиб кўради. Афсуски, бу ишга бармоқ орасидан қарайдиганлар ҳам йўқ эмас. Ўқувчига бирор уй ҳайвонининг расмини чизиш ёки математикадан бирорта масала ечиб келиш уйга вази-

фа қилиб берилди, дейлик. Бола уйига бориб, ота-онасидан ёрдам сўрайди. Айрим ота-оналар фарзанди билан бирга иш-лашдан эриниб, бу топшириқларни ўзи бажариб қўя қолади. Кейинги дарсда бола шу топшириқдан дафтарига аъло баҳо олади. Аслида, унинг мавзу юзасидан ҳеч нимани тушунмаганини мураббий қаердан ҳам билсин? Оқибатда ўқувчининг ёзма ишдан баҳоси паст чиқа-

Fikr

Нормуродова.

— Айрим ота-оналар фарзанди кўп савол берса, ёқитишмайди. Шу боис бола ота-онасидан нимадир сўрашга қўчиб қолади. Бора-бора гапиршга ҳам қўриб, одамовига айланади.

Қизиқувчанлиги ҳам секин-аста сусая боради. Ўзини жамоат жойларида ҳам эркин тута олмайди, — дейди психолог Муассар Аҳмедова. — Тўғри, ота-оналар баъзан ишдан чарчаб уйга қайтади. Бундай пайтда ўғлининг қундалигини кўришга, дафтарини варақлашга ҳафсала қилмайди. Бироқ фарзанд унинг кўмағида нималарнидир ўрганаётгани, қайсидир қобилиятини шакллантириб бораётгани ота-онанинг ҳар қандай чарчоқларини аритмайди-ми?!

Донлардан бири «Бола мисоли ёш ниҳол. Уни қай томонга эгсанг, ўша ёққа эғилади, тўғри парваршиласанг, тўғри ўсади», деганида ҳақ гапни айтган. Шундай экан, фарзандимизнинг тўғри ўсиб-улғайишга кўмаклашайлик.

Райхона ОЧИЛОВА,
ЎзДЖТУ талабаси

Бирлашган Араб Амирликларида кечаётган 17 ёшгача ўсмирлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида терма жамоамиз гуруҳдаги сўнгги ўйинда хорватияликларни 2:1 ҳисобида енгиб, нимчорак финалда баҳсларни давом эттирадиган бўлди.

Жаҳон майдонларида юртимиз шарафини муносиб ҳимоя қилаётган ўсмирларимиз бундан бир йил аввал Осиё чемпиони деган юксак шарафга эга бўлиб, совринни бошлари узра баланд кўтарганларида бутун халқимиз уларни олқишлаб: «Яшанг, ЎЗБЕК ЎҒЛОНЛАРИ, омад сизга МУСТАҚИЛЛИК ФАРАЗАНДЛАРИ», дея кўларга кўтарган эди. Бугун эса улар шанига яна олқишлар, мактовлар ёғилмоқда.

Улар бунга муносиб. Чунки жаҳон чемпионатида ҳеч қайси рақибдан қолишмаётган йигитларимиз ўзларининг барқарор ўйинлари билан Шимолий

сирларини ўрганаётган, профессионал клубларимизда маҳоратини ошириб бораётган ёшлардир. Ишонч билан айтиш мумкин, бугун мамлакатимизда футболчиларнинг янги авлоди тарбияланмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2011 йил 19 январда қабул қилинган "2011—2013 йилларда республикада футболнинг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва уни ривожлантиришга доир қўшимча чоратadbirlar тўғрисида"ги қарорига мувофиқ янги стадионлар барпо этилиб, мавжудлари таъмирланмоқда. Болалар ва ўсмирлар футбол мактабларини замона-

Кетма-кет уюштирилган ҳужумлар натижасида рақиб футболчилар учрашувнинг 14-дақиқасида жарима майдончалари яқинида кўполликка йўл қўйдилар. Достонбек Ҳамдамов томонидан амалга оширилган хавфли зарбага пешвова чиққан ҳимоячи Калета Кар ўз дарвозасини ишғол қилиб қўйди. Шундан сўнг олдинга боришга мажбур бўлган хорватияликлар ниҳоят 27-дақиқага келиб ҳужумчи Халиловичнинг индивидуал ҳаракатлари эвазига ҳисобни тенглаштирдилар ва 1-таймда ҳисоб бошқа ўзгармади. 2-таймда ҳамюртларимиз ташаббусни тўла ўзларига олдилар ва бу ўз самарасини берди. 79-дақиқага келиб ярим ҳимоячимиз Жамшид Болтабоев рақибларнинг бир йўла уч ҳимоячисини алдаб, дарвозанинг чап бурчагига аниқ зарба йўллади ва ҳисобни

АЛПҚОМАТ АЛПОМИШЛАР, ХУШСУВРАТ БАРЧИНОЙЛАР

таълим муассасаларимизда улғайишмоқда

Ёш авлодни соғлом ва баркамол қилиб тарбиялаш мақсадида мактабгача таълим муассасалари ва умумтаълим мактабларида ўтказилаётган «Алпомиш» ва «Барчиной» махсус тест синовлари айни пайтда қизгин паллада. Хусусан, Хоразм вилоятида ҳам мазкур спорт байрами ушшоқлик билан ўтказилаётир.

— «Алпомиш» ва «Барчиной» махсус тест синовлари таълим муассасаларида намунали ташкил этилмоқда, — дейди «Ёшлик» жисмоний тарбия ва спорт жамияти Шовот туман кенгаши раиси ўринбосари Анварбек Абдиримов. — Тумандаги 23та мактабгача таълим муассасаси ва 54та умумий ўрта таълим мактабида махсус тест синовларида 1680 нафар тарбияланувчи ва 8921 нафар ўқувчи ҳамда тарбиячи ва ўқитувчилар қатнашаёпти.

Тумандаги 6та мактабгача таълим муассасасида ўтказилган тест синовларида кичкинтойлар моқисмон югуриш, сакрагичда сакраш, гимнастика нарвонига тирмашиб чиқиш каби меъёрлар бўйича ўз имкониятларини синовдан ўтказишди.

Бундан ташқари, 1, 3, 4, 20, 21-умумтаълим мактабларида ҳам спорт тадбирига пухта тараддуд қўрилди ва масканларнинг кириш қисмида «Алпомиш» ва «Барчиной» бурчаклари ташкил этилди. Айниқса, 60 метр масофага югуриш, аргамчида сакраш, кросс югуриш, жойидан туриб узунликка сакраш, тўпни улоқтириш, турникда тортилиш каби синов шартларини 11-12 ёшли ўқувчилар катта қизиқиш билан бажармоқдалар.

Тумандаги ўқувчиларнинг 3593 нафарини қизлар ташкил этади. Улар ҳам анча фаол. Мазкур тест синовлари орқали қизларнинг маҳорати ва иқтидори аниқланаётир. Синовларда ғайрат-шижоат билан иштирок этаётган ўқувчилар эса муносиб рағбатлантирилмоқда.

Феруза ТАНҒРИБЕРГАНОВА

Мамлакатимизда болалар спортини ривожлантиришга қаратилаётган эътибор самараси ўлароқ юксак натижаларни қўлга киритаётган ёш спортчилар сони кўпаяётгани эътиборга молик. Бу каби муваффақиятларни юртимизнинг чекка-чекка ҳудудларида ҳам қўришимиз мумкин. Хусусан, Гурлан туманидаги 5-умумий ўрта таълим мактаби ўқувчиларининг жаҳон ареналарида юртимиз байроғини баланд кўтараётгани, албатта, қалбимизни ифтихорга тўлдиради.

БИР МАКТАБДАН УЧ ЧЕМПИОН

Япониянинг Токио шаҳрида ниҳоясига етган, 40дан ортиқ давлат ёш спортчилари қатнашган шотакан карате-до бўйича жаҳон чемпионатида иштирок этиб, фохрли ўринларни эгаллаган терма жамоамиз таркибида мазкур таълим дароғининг ўқувчилари ҳам бор. — Икки йил илгари кумуш медаль олганимда келгусида, албатта, олтин олишга ҳаракат қиламан, деб қатъий қарор қилгандим, — дейди мазкур мактабнинг 7-синф ўқувчиси Широной Раҳимова. — Оруз шунчаки амалга ошмайди. Унга етишиш учун қаттиқ меҳнат қилиш, ўз устида тинимсиз ишлаш ва маълумиятлардан керакли хулосалар чиқариш керак. Яқунланган мусобақада омад кулиб боқди: битта олтин ва битта кумуш медали қўлга киритдим. Албатта, бу мусобақа яна бир қувончли воқеа билан ёдда қоларли бўлди. Унда яна икки нафар ўқувчимиз Олтиной Қутимова ва Моҳинур Мискинова ҳам муваффақиятли иштирок этиб, бронза медалларига эга бўлдилар.

— Эришган ютуғимиз яратилган шарт-шароитга яраша-да! — дейди Олтиной Қутимова. — Катта-катта спорт иншоотлари, мактабларнинг барчасида қўллаб-қувватлаш билан шугулланиш учун шароит етарли. Спорт машғулоти олиб бориладиган Гурлан тумани Шарқ яккакурашлари клубида барча қулайлик мухайё. Спорт инвентарлари ёш спортчилар ихтиёрида. Мураббийимиз ҳар бир усул устида ишлаш техникасини миридан-сиригача ўргатишдан эринмайди.

Ишини пухта, тартиб ва интизом асосида ташкил этиш ҳар бир спортчиға хос. Учала спортчи қизининг галабаларида ҳам айнан мана шу жиҳатлар асос бўлмоқда.

Бугун улар ўз тенгдошларини ҳам спорт тўғрақларига бошлаб, вақтдан унумли фойдаланишга ўргатишмоқда.

— Спорт билан шугулланган бола кундалик ишларини пухта режалаштиради, билим олишда муваффақиятларга эришади, — дейди мактаб директори, Ўзбекистон Қаҳрамони Анара Маҳмудова. — Улар ўқишдан сўнг биргаликда машғулотга жўнайдилар. Танаффус пайтида ҳам биргаликда нималарнидир муҳокама қилиб ўтиради, фанлардан бир-бирига ёрдамлашади, камчиликларини тўғрилашга интилади. Бунинг натижасида турли кўрик-танлов ва фан олимпиадалари, спорт мусобақаларида галабага эришмоқдалар. Масалан, Моҳинур туман миқёсида ўтказилган кўрик-танловда "Энг чиройли ҳуснихат эгаси" номинациясида энг юқори натижани кўрсатди.

Спортнинг "ҳосил"и бир кунда кўринмайди. Унда ютуқларга эришиш учун йиллаб меҳнат қилиш, қийинчиликларни мардонроқ енгиб ўтиш зарур. Бунинг учун эса спортчиға устозининг йўл-йўриқлари муҳим.

— Учаласи уч хил оилада ўсган бўлса-да, кўп хислатлари бир-бирига ўхшайди, — дейди мураббий Ҳаким Фатҳуддинов. — Чемпион бўлишга иштиёқ, қўй байроғини баланд кўтариш истаги уларда кучли. Широной бироз эҳтиёткор, бироқ рақибига қарши дадил бора олади. Улар гарчи, тенгдош, ёшида катта фарқ бўлмаса-да, худди устоз-шоғирлардек бир-бирини қўллаб-қувватлайди, ўргатади-ўргатади, билмаганларини тушунтиради.

Олимжон ЖУМАОЕВ,
"Ma'rifat" мухбири

ЎСМИРЛАРИМИЗДАН УМИДИМИЗ КАТТА

Америка қитъаси вакили Панамани енгиб, жисмоний жиҳатдан бақувват марокашлик тенгдошлари билан тенгма-тенг кураш олиб бориб, Европа футбол хавосидан нафас олган Хорватия ўсмирлариға ҳеч қандай имконият қолдирмади ва муҳим вазифани муносиб урдалашди. Футболчиларимизнинг ўйинлари нафақат Осиё, балки жаҳон футбол мутахассислари эътиборида.

Уларнинг номлари жаҳонда янграмоқда. Сарвар Каримов, Шоҳжаҳон Аббосов, Ақобир Тўраев, Отабек Шукуров, Жамшид Болтабоев, Одил Ҳамробеков, Жаҳоир Сиддиқов, Иза-тулла Абдуллаев... Айниқса, дарвозабонимиз Сарвар Каримовнинг хатти-ҳаракатлари, вазиятни тўғри баҳолай олиши, ишончли ўйин кўрсатиб йигитларни олға бошлаши кўпчиликка маъқул келмоқда. Дарвозабонимиз гуруҳ баҳсларида энг кам гол ўтказган (1та) ягона футболчи сифатида турнир фаворитлари дея ҳисобланаётган Бразилия, Италия, Уругвай ва Япония терма жамоаси дарвозабонларини (барчасида 2тадан) ортда қолдирди. Терма жамоанинг қолган футболчилари ҳақида ҳам шундай илқ фикрлар билдириш мумкин.

Бу йигитлар истиклол йилларида камолга етиб, Юртбошимиз раҳнамолигида спортга, хусусан, футболга берилаётган юксак эътибор натижасида барча қулайликларга эга бўлган Болалар ва ўсмирлар футбол мактаблари, ихтисослаштирилган мактаб-интернатлар, олимпия захиралари коллежлари, футбол мактаблари ва академияларида билим олиб, спорт

вий спорт инвентарлари билан таъминлаш, малакали мураббийлар тайёрлаш ишларини янада кучайтириш доимий эътиборда. Бундай ғамхўрлик, ўз на-батиди, улкан галабаларга, йирик халқаро турнирларда муносиб иштирок этишга ундайди.

Таъкидлаш лозимки, бугун футбол юксак тараққий этган даврда жаҳон чемпионатида иштирок этиш ҳар қандай жамоага ҳам насиб қилавермайди. ФИФАга аъзо икки юздан зиёд мамлакат футбол федерациялари мундиалда терма жамоалари иштирок этишини хоҳлайди. Лекин Бирлашган Араб Амирликларидаги мусобақада жаҳоннинг энг кучли йигирма тўрт терма жамоаси иштирок этмоқда ва улар орасида бизнинг ўсмирларимиз ҳам бор.

Улардан умидимиз катта. Ўсмирларимиз erta бир кун ўзбек футболнинг ёрқин вакиллари сифатида миллий терма жамоалар ўртасидаги жаҳон чемпионатларида ҳам юртимиз шарафини муносиб ҳимоя қилиши шубҳасиз.

... Хорватияга қарши кечган ўйин ўсмирларимиз учун муваффақиятли бошланди.

2:1 қўрилишига келтирди. Учрашувдан сўнг европаликлар бош мураббийи Иван Гуделж йигитларимиз мазмунли ўйин кўрсатганини таъкидлаб, бош мураббий Дилшод Нуралиевни муваффақият билан табрик-лади.

Энди Ўзбекистон ўсмирлар терма жамоаси 28 октябрь кун Шержа шаҳрида А гуруҳида 2-ўринни эгаллаган гондураслик тенгдошларига қарши нимчорак финалда майдонга тушади.

Гуруҳдаги сўнгги ўйин олдиндан бўлиб ўтган матбуот анжуманида жамоамиз сардори Отабек Шукуровдан ушбу ўйингача жамоангиз барча ишчи халқ қилиб бўлди, шу боис, дурангга розимисизлар, деҳ сўрашганда, «Тўғри, энг муҳим вазифани урдаладик, лекин биз ҳар бир ўйинда галаба учун майдонга тушамиз», дея ишонч билан жавоб берди.

Олдиндаги муҳим учрашувларда ўсмирларимизга фақат ва фақат галаба тилаймиз. Омад сизни ҳеч қанон тарк этмасин, ЎЗБЕК ЎҒЛОНЛАРИ!

Ақмал ИСЛОМОВ,
"Ma'rifat" мухбири

ГУЗОРНИНГ СПОРТЧИ ЁШЛАРИ

Кашқадарё вилояти Гузор туманидаги "Чанок" спорт мажмуасида 300 нафардан зиёд ўғил-қиз баскетбол, дзюдо, кўл жанги, миллий кураш, стол тенниси, тазквондо, футбол ва кўл тўпи бўйича маҳорат сирларини ўрганмоқда. Уларнинг 112 нафарини спортчи қизлар ташкил этади.

Мажмуа таркибидаги 1 минг 42 ўринли футбол майдони, сунъий қопламали майдон ва барча спорт анжомлари билан таъминланган спорт зали спортсева ёшлар учун доим очик. Бу ерда сабоқ олаётган ёш спортчилар нуфузли мусобақаларда муваффақиятли қатнашиб, ҳозиргача жами юзта медални кўлга киритди. Бундай салмоқли ютуқларда 12 нафар таҳрибали мураббийдан иборат жамоанинг ҳиссаси катта.

Жамшид
НОРҚОБИЛОВ (ЎзА)
олган суратлар.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон

Boshlang'ich ta'lim

Сўзда эмас, амалда кўмак!

Журналга обуна бўлсангиз:

— бошланғич таълим соҳасида Ўзбекистон ва жаҳондаги сўнги янгиликлардан воқиф бўласиз;

— илғор таълим услубларини, замонавий техник воситаларни дарсларида қўллаётган бошланғич синф ўқитувчиларининг қизиқарли методик ва амалий тажрибалари билан танишасиз;

— педагогик маҳоратингизни такомиллаштириш мақсадида мутахассислар тавсиялари ва бошқа қимматли маълумотлар орқали малакангизни оширасиз ҳамда педагогик хазинангизни бойитасиз;

— журнал саҳифаларида ўзингизнинг методик материалларингиз билан иштирок этиш, бошланғич таълим соҳасидаги компетентли шахсларнинг муносабатини билиш имкониятига эга бўласиз.

Шунингдек, йилнинг ҳар чорагида бир марта ўтказиладиган 7та номинациядан иборат танловда қатнашишингиз ва ғолиблик мукофотини олишингиз мумкин.

«Boshlang'ich ta'lim» журналі — сизнинг кўмакчингиз, қадрли ҳамкасблар!

Обуна бўлишга шоян!

Янги тартибдаги обуначилар учун нашр индекси: 802
Корхона ва таъкилотлар учун нашр индекси: 803

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOROV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Farhod RIZAYEV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Uchit'el' Uzbekistana"), Mirzakarim XUDDIYEV, Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Uchit'el' Uzbekistana"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEKS: 149, 150. T-1018.

Tiraji 37608.

Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat» dan materiallarni ko'chirib boshlab ta'biriyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.
Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqiz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-53-14, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 233-56-45, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 233-54-49, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 233-54-63, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 233-76-40, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda

erkin narxda

Dizaynerlar:

Liliya BINASHEVA,

Malohat TOSHOVA.

Navbatchi muharrir:

Dilshod KARIMOV.

Navbatchi:

Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi boshmaxonasi.

Korxona manzili:

«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Y3A xujiri — 02.35

Topshirildi — 03.00